

gazete duvar
kitaP.

SAYI: 22

Clémence Scalbert Yücel: Kürtçe edebiyat hep vardı

Yas ve yalnızlık

Uğur Nazlıcan'dan bir ilk kitap: Bir Dükkanı Beklemek

4

Clémence Scalbert Yücel: Kürtçe edebiyat hep vardı

9

Yas ve yalnızlık

Emek Erez

18

Alternatif Nobel'in adayları belli oldu

22

Hatalar Üstüne: N'apcaz biz bununla?

Hatice Kapusuz

33

'Yazar dergiye şahsiyet kazandırır'

Soner Sert

40

Yeni Çıkanlar

13

Uğur Nazlıcan: Düşünce ve duygu mekânla anlatılabiliyor hâlâ

Soner Sert

19

Ziya Boz'un şiirinde ses ve imge

Bekir Dadır

26

'Komünist' şair İlhan Berk

Enver Topaloğlu

38

Etkinlik

46

Çok Okunanlar

Sayı:22 | Eylül 2018

Yayın Sahibi**AND Gazetecilik ve Yayıncılık,****San. ve Tic. A.Ş. adına**

Vedat Zencir

Genel Yayın Yönetmeni

Ali Duran Topuz

İcra Kurulu Başkanı ve**Sorumlu Yazı İşleri Müdürü**

Ömer Araz

Yazı İşleri Müdürü

Cennet Sepetci / Anıl Mert Özsoy

Kapak Tasarım

Ersan Uğur Gör

Katkıda Bulunanlar: Emek Erez, Soner

Sert, Hatice Kapusuz, Enver Topaloğlu,

Vecdi Erbay, Bekir Dadır

Yönetim Yeri:

Maslak Mahallesi Ahi Evran Cad.

Nazmi Akbacı İş Merkezi 233-234

Sarıyer/İstanbul

Santral (212) 3463601, Faks (212)

3463635

e-mail: info@gazeteduvar.com.tr

Duvar Kitap'ta yayımlanan yazı,

haber ve fotoğrafların her türlü telif

hakkı AND Gazetecilik ve Yayıncılık

Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye aittir. İzin

alınmadan, kaynak gösterilmeden ve

link verilmeden iktibas edilemez.

Merhaba,

Siyasi gelişmelerin ve ekonomik krizin etkilerinin gündemde olduğu bir yaz geçirdik. Bu süreç entelektüel üretime de yansdı. Eylül ayını bu kısır dönemin bitmesini umut ederek karşıladık. Görünmeyeni gösterme, iyi edebiyatın peşine düşme şiarıyla çıktığımız bu yolda yeni sayımızı hazırladık. Peki bu sayımızda neler var?

Fransız akademisyen Clémence Scalbert Yücel, "Kürt Edebiyatının Anatomisi" adlı kitabında Kürtçeye yönelik baskıları ve Kürtçenin sorunları ile Kürtçe edebiyat tartışmasına yeni bir pencere açtı. Vecdi Erbay, Yücel ile Kürt edebiyatı üzerine konuştu.

Sibylle Berg'in "Uyuyan Adam" adlı kitabı Anıl Alacaoğlu çevirisi ile Can Yayınları tarafından okura sunuldu. Bir sabah gazete almak üzere ayrılıp geri dönmeyen adamın, ardında bıraktığı kadının, yaşama, dünyaya, evliliğe, aileye ve çevresindeki diğer insanlara karşı değişen bakışı, eleştirel bir üslup ile anlatıldığı Uyuyan Adam'ı Emek Erez inceledi. Berg, anlatısını zamanın şimdisinde ve geriye giderek oluşturuyor, karakterinin ruh hâlini, geçirdiği dönüşümleri, varlık sorusu ile birlikte derin bir yalnızlık duygusuyla birleştiriyor.

Türkiye'de son yıllarda öykü türünde ciddi bir yükseliş var. Uğur Nazlıcan da ilk kitabı Bir Dükkanı Beklemek ile öykü okuyucularının dikkatini çekti. Soner Sert, Nazlıcan ile beklemek mefhumunu ve ilk kitabın etkilerini konuştu.

Nobel Edebiyat Ödülü'nün sahibine karar veren İsveç Kraliyet Bilimler Akademisi'nde son dönemde yaşanan taciz iddiaları sonucu ortaya çıkan Alternatif Nobel Ödülü'nün adayları belli oldu. Listede tanıdıklar isimler var: Haruki Murakami, Neil Gaiman, Maryse Condé ve Kim Thúy.

Bu sayımızda Hatice Kapusuz, Bekir Dadır ve Enver Topaloğlu imzalarıyla katkıda bulundu. Marifet iltifata tabidir... İyi okumalar!

Anıl Mert Özsoy

Clémence Scalbert Yücel: Kürtçe edebiyat hep vardı

Fransız akademisyen Clémence Scalbert Yücel, “Kürt Edebiyatının Anatomisi” adlı kitabında Kürtçeye yönelik baskıları ve Kürtçenin sorunları ile Kürtçe edebiyat tartışmasına yeni bir pencere açıyor. Yücel, “Kürtçe roman var mı yok mu” tartışmasına ise “Bence Kürtçe roman güzel bir yolda” sözleriyle katılıyor.

Clémence Scalbert Yücel ile ilk kez Diyarbakır’da tanıştığımı sanıyorum ama yanılıyor da olabilirim. Çünkü bir ara Mardin Kızıltepe’de de buluştuğumuzu hatırlıyorum. Bir Kürt kurumuna gidecekti ve ona yardımcı olmuştum. Ama Clémence ile ilk tanıştığımızda yaşadığım şaşkınlığı iyi hatırlıyorum. Ben onunla Türkçe konuşmaya çalışmışım ama o ısrarla Kürtçe konuşuyordu. Çünkü Kürtçesi Türkçesinden daha iyiydi. Beni şaşırtan ve elbette sevindiren, bir Fransız akademisyenin bu kadar iyi Kürtçe konuşmasıydı. Bu şaşkınlık ve sevinç durumunun psikolojik nedenleri vardır mutlaka ama bu, başka bir konu. Ayrıca tartışılması gerekiyor.

Sonra dost olduk Clémence ile bu sırada bir akademisyen ve okur olarak Kürt Dili ve Edebiyatı hakkında yaptığı çalışmalara daha yakından tanık oldum. Clémence, Toulouse-Le Mirail

Vecdi Erbay

'Basılı kitap bir gün lükse dönüşecek ama sanırım bu krizde değil. Bu sefer internet var! Artık okurla yayınevlerinin doğrudan buluşması mümkün. Bu da kitabı en azından daha ulaşılabilir kılacaktır.'

Üniversitesi'nde Coğrafya ve Doğu Dilleri ve Uygarlıkları Ulusal Enstitüsü'nde Kürt Dili ve Medeniyeti eğitimi aldı. Sorbonne Üniversitesi'nde Siyasal Coğrafya alanında Türkiye'de Kürt yazın-sal alanının gelişmesini konu alan doktorasının ardından, Doğu Dilleri ve Uygarlıkları Ulusal Enstitüsü'nün Avrasya bölümünde öğretim görevlisi olarak çalıştı. 2007 yılında Exeter Üniversite-si'nde Arapça ve İslami Çalışmalar Enstitüsü'nde araştırma gö-revlisi olarak çalışmaya başladı ve aynı zamanda Kürt Çalışmaları Merkezi'nde yönetici olarak çalıştı. Eylül 2014'ten 2016 sonuna kadar İstanbul Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü'nde Türk Siyaseti Gözlem Merkezi'nde (OVIPO) bilimsel çalışmalar yap-tı. European Journal of Turkish Studies dergisinin yayın kurulu üyesidir. Çalışma alanları, etnik yapı ve kültürel üretim alanları, kültürel miras, mekan ve kimlik, dil ve kültür politikaları, azın-lık sorunları, Kürt sorunu, sınırlar ve sınır ötesi bölgeler olarak sıralanabilir...

Böyle bir akademik geçmişi var "Kürt Edebiyatının Anatomisi" adlı kitabın yazarı Clémence Scalbert Yücel'in. Ancak akademik kariyerini masa başında çalışarak gerçekleştirmediğini belirtmek isterim. Clémence, doktorasını hazırlarken ve daha sonra Kürt coğrafyasını gezdi ve sorunlarla birlikte birikimi yerinde gördü. Türkçe yazsa da Kürtçe ve Kürtçe edebiyat konusunda da birikim sahibi olan Müslüm Yücel ile evli olmasını da buna eklersek, ya-zarın Kürtçe edebiyatın anatomisini çıkarmayı göze alacak kadar bilgi biriktirdiğini söylemek mümkün oluyor.

Clémence, kitapta, Kürtçenin tarih boyunca maruz kaldığı baskılar ile geliştiği mekanları; Kürtçe edebiyatı ve bu çerçevede tartışılanları inceliyor. Bunu yaparken birçok kaynaktan yarar-lanıyor ve bilinen ilk Kürtçe eserlerden günümüzde yazılanlara kadar geliyor. Kitap hem bu yönüyle hem de kimi konuların hala tartışılıyor olması nedeniyle dikkate değer.

Clémence Scalbert Yücel ile Ayrıntı Yayınları'ndan çıkan "Kürt Edebiyatının Anatomisi" kitabını konuşurken hem kendisini daha yakından tanımaya yardımcı olacak sorular sorduk hem de Kürtçe ve Kürtçe edebiyat üzerine kişisel gözlemlerini öğrenmeye çalıştık.

'KÜRTÇE ÖĞRENİNCE SORUNLAR SOMUTLAŞTI'

Doğu dillerine ve özelde Kürtçe üzerine kafa yormana neden olan etkenler nelerdir?

Biraz tesadüf oldu gerçekten. Coğrafya okuyordum Toulou-se Üniversitesi'nde ve Türkiye ile Kürdistan üzerine derslerim vardı. İlgimi çekti ve master tezimi Kürdistan coğrafyası üzerine yazdım. Sonra, üniversite devam ederken, dil öğrenmeye ka-

'Edebiyat, Kürt toplumunda çok büyük bir rol oynuyor ve çok zengindir (klasik divan ve "sözlü" edebiyat). Hep vardı. Bir çeşit yeraltı edebiyatı olsa da.'

rar verdim. Öğrenmeye başlayınca, Kürtçenin sorunlarını ve Kürtçe üzerine baskıları daha çok görmeye başladım. Paris'te, üniversitede Kurmanci okuyordum ama o zaman sözlük yoktu olanlar da küçüktü, gramer kitapları çok nadirdi. Onları bulmak da zordu. Kitap da azdı. Başka okulda öğrendiğim diller gibi değildi. Merak ettim ve doktora tezimi dil sorunları ve edebiyatla ilgili yazmaya karar verdim.

Kürtçe ve sorunları ile ilk karşılaştığında neler hissettin, neler düşündün?

Gerçekten şaşırardım. Kürt sorununu biliyordum, kültür ve kimlik üzerindeki baskıları, yasakları da. Ama dili öğrenince farklı oluyor, sorunlar, baskılar daha çok somut oluyor. Şaşırardım ve üzülürdüm.

Kürtçe, kitapta da değinildiği gibi, başta siyasi baskılar olmak üzere birçok sorunla karşılaştı. Buna rağmen hep yaşadı ve kendi edebiyatını da kurdu. Bu nasıl sağlandı sence? Yazarların dile duygusal ya da siyasal yaklaşımıyla ifade etmek yeterli olur mu?

Bence çok neden var. Edebiyat, Kürt toplumunda çok büyük bir rol oynuyor ve çok zengindir (klasik divan ve "sözlü" edebiyat). Hep vardı. Bir çeşit yeraltı edebiyatı olsa da.

Baskılar vardı ama bu baskılar her yere ulaşamıyordu. Baskılara rağmen birkaç yerde yazmak mümkün oldu her zaman ve buralarda edebi ortamlar oluşuyordu -küçük de olsa- (mesela medresede, cezaevinde, diasporada ve diyebiliriz ki insanların kalplerinde ve kafalarında). Nedenlerden biri de baskı ve inkarların kendisidir. Baskı ve inkara karşı "Kürtçe var" demek için, "Kürtçenin bir edebiyatı var" demek için yazmak gerekiyordu.

Sonra, 2000'lerde Türkiye'de daha liberal bir ortam oluştu ve bu iyi bir etki yaptı: Yazarlar çoğaldı, yayınevleri de... Kürtçe -biraz- üniversitelerde de öğretildi.

Bence yazarların dile duygusal ya da siyasal yaklaşımıyla ifade etmek yeterli değil. Bu iki yaklaşımı bir başlangıç gibi görmek lazım. Duygusal, siyasal, toplumsal, kolektif ya da kişisel yaklaşımlara bağlamak lazım. Hem yazar için hem de araştırmacılar için. Daha güçlü araştırmalar için bir başlangıç.

KÜRT EDEBİYATI KAÇ PARÇA?

Kürt Edebiyatının Anatomisi, Türkiye'deki Kürt edebiyatını odak almış olsa da diğer

'Sorance kitapları, dergileri Türkiye'de satmak, kurumlar da Sorance eğitim vermek, bence güzel olur. Ama bu kolay değil çünkü Kürtçe kitap ekonomisi çok zor, Sorance kitapların satışını sağlamak daha da zor.'

parçalardaki edebiyatı da incelemeye ve ortak yönlerini bulmaya çalışıyor. Bunu yaparken karşına çıkan başlıca sorunları nasıl sıralayabilirsin?

Evet, ortak yönleri bulmaya, bir bağ kurmaya çalıştım çünkü gerçekten ilişkileri var. Türkiye'deki edebiyatın diğer parçalardaki edebiyatla bağını araştırmak istedim ama az yapabildim. Neden bu bağ ve ilişkiyi incelemek zordu? Farklı diyalekt kullanılıyor, farklı alfabe, farklı devlet içerisinde edebiyat yapılıyor. O yüzden, bu tür bir araştırma yapmak için sadece Türkiye'nin değil, Irak, Suriye ve diğer ülkelerin siyasi, ekonomik, yasal şartlarına bakmak gerekiyordu. Bunu yapamadım. Bu zor bir şeydi ve bu zorluk, sadece Kürtçe edebiyatı araştırırken çıkmıyor insanın karşısına, Kürtlerle ilgili yapılacak bütün araştırmalar sırasında ortaya çıkıyor. Çünkü bunun için en az dört ülkeyi bilmek, buralardaki Kürtlerin yaşadığı sorunları incelemek gerekiyordu. Bu yüzden ağırlıklı olarak Türkiye'de Kürtlerin ürettiği edebiyatı incelemekle yetinmek zorunda kaldım.

Ama dört parçada üretilen edebiyat arasındaki bağı araştırmak ve ortaya çıkarmak çok önemlidir. Mesela Kürdistan edebiyatına bakmak, sınırlar ötesi yazar ilişkilerine, okur profiline karşılaştırmalı edebiyat şeklinde incelemek... Bu şekilde çok güzel çalışmalar ortaya çıkabilir. Tabii ki dil ve devlet sınırlarının etkisi çok büyük ama sosyal, edebi, yazınsal ilişkileri var ve bunları incelemek Kürt edebiyatına başka bir imaj, başka bir çehre verebilir.

'ORTAK ALFABE ŞART DEĞİL'

Alfabe meselesini de inceliyorsun kitapta. Ortak bir alfabe benimsemesi mümkün mü sence? Ya da şart mı?

Ortak alfabe bence çok zor. Çünkü çok eski alışkanlıklar var ve farklı parçalarda farklı alfabe kullanılıyor ve gördüğüm kadarıyla yazarlar ve okurlar kullandıkları alfabeği değiştirmek istemiyorlar. Ayrıca bence ortak alfabe şart değil, ama farklı alfabelerle üretilen edebiyat eserlerinin ilişkilerini güçlendirmek gerekiyor. Türkiye'de Arapça alfabe çok zor gibi gözüküyor. Bunu kırmak lazım. Bunu kırmak için iki alfabeli kitap baskıları yapılabilir, Sorance kitapları, dergileri Türkiye'de satmak, kurumlar da Sorance eğitim vermek, bence güzel olur. Ama bu kolay değil çünkü Kürtçe kitap ekonomisi çok zor, Sorance kitapların satışını sağlamak daha da zor.

'MEHMED UZUN MODEL OLDU'

Yazdıklarından bağımsız olarak, Kürtçe roman

yazılabileceğini ve bu romanların başka dillere çevrilebileceğini, popüler olabileceğini gösterdiği için Mehmed Uzun'un Kürtçe edebiyat için çok önemli bir isim olduğunu düşünüyorum. Başlangıçta Türkçe yazan birçok isim, onun başarısından cesaret alarak Kürtçe yazmaya yöneldi sanki. Bu konuda sen ne düşünüyorsun?

Evet, Mehmed Uzun bir model oldu, cesaret verdi, bence çok iyi! Uzun, Kürtçe yazdığı için Türkiye'de meşhur oldu, ama bu da ancak 2000'lerin başlarında oldu. O dönem de uygun bir dönemdi (AB ilişkileri, çok kültürlük söylemi ile). Başka yazarlar da Kürtçe yazmaya başladılar. İyi oldu.

Ama genelde birçok yazar, mesele 70'lerde, ilk olarak Türkçe yazmaya başlamışlardı, çünkü Türkçe edebiyat ve yazı dili gibi gözükiyordu. Şimdi durum değişti, Türkçe kadar Kürtçenin de yazı ve edebiyat dili olduğu çıktı ortaya.

Kürtçenin ve Kürtçe edebiyatın en büyük sorunlarından biri, bir ticari pazar oluşturamamış olması olarak görünüyor. Bunun için ne yapılabilir, yazar, yayıncı, okur üçlüsü arasındaki bağı güçlendirmek için nasıl koşullara ihtiyaç var?

Bir pazar oluşturmak için Kürtçe ile eğitim veren okul ve Kürtçe kullanan bir iş pazarının olması gerekiyor. Eğer bunlar yoksa, Kürtçe dili ve edebiyatının pazarı hep dar olacak maalesef. Şu anda yayıncı, yazar ve öğrenciler büyük bir çaba veriyor gerçekten Kürtçe edebiyatı geliştirmek için. Ama Türkiye'de dil ve eğitim politikaları değişmedikçe, edebiyatın ticari pazarı dar kalacak bence.

'KÜRTÇE ROMAN GÜZEL BİR YOLDA'

Klasik Kürt edebiyatı denildiğinde şiir geliyor akla. Ancak özellikle son 20 yılda çok sayıda romanların da yazıldığına tanık oluyoruz. Bununla birlikte bir "Kürt romanından" söz etmek mümkün mü sence?

Bu çok büyük bir tartışmadır Kürt edebiyat ortamında! Kürtçe roman kurmak çok büyük bir konudur. Kimilerine göre "Gerçek edebiyat sadece romanla" olabilir; kimlerine göre Kürtçe roman vardır, kimlerine göre yoktur. Bu tür tartışmaları biraz inceledim. Ama bence Kürtçe roman var ve Kürtçe roman farklı tarzlardan oluşuyor. Mesela anılara çok yakın bir tarzı alıyordu, otobiyografik bileşenler çok ağırlıklıdır. Folklordan ilham alan romanlar da çok çoktur. Bu tür romanlar çoğunlukta idi ilk zamanlar. Şimdi daha çapraşık roman tarzları ve konuları var. Bence Kürtçe roman güzel bir yolda. Yeni tarzlara da açık.

'Şu anda yayıncı, yazar ve öğrenciler büyük bir çaba veriyor gerçekten Kürtçe edebiyatı geliştirmek için. Ama Türkiye'de dil ve eğitim politikaları değişmedikçe, edebiyatın ticari pazarı dar kalacak bence.'

Yas ve yalnızlık

Sibylle Berg'in "Uyuyan Adam" adlı, Can Yayınları tarafından, Anıl Alacaoğlu çevirisi ile basılan kitabı bir sabah gazete almak üzere ayrılıp geri dönmeyen adamın, ardında bıraktığı kadının, yaşama, dünyaya, evliliğe, aileye ve çevresindeki diğer insanlara karşı değişen bakışı, eleştirel bir üslup ile anlatılıyor. Berg, anlatısını zamanın şimdisinde ve geriye giderek oluşturuyor, karakterinin ruh hâlini, geçirdiği dönüşümleri, varlık sorusu ile birlikte derin bir yalnızlık duygusuyla birleştiriyor.

Bir yakınınız, sevgiliniz, eşiniz veya dostunuz bir sabah gazete almak için evden çıkıp gitse ve dönmese ne hissederdiniz? Hele ki yok olan geride hiçbir şey bırakmamışsa, ortada ne ceset, ne ondan kalan bir parça ne de başına ne geldiği hakkında bir fikir varsa, bu durum daha derin yaralar açacaktır muhtemelen. Çünkü birini normal yollarla kaybettiğinizde bir mezarı veya yakılmışsa elinizde külleri kalır. Mezar bir şekilde ölümün bilinmezliğini biraz olsun somutlaştırır. Yakınını kaybedene, kaybını hatırlamanın, inancına göre dua etmenin, çiçek götürmenin kısacası yas tutabilmenin önünü açar. Ölüm ile ilgili ritüel pratikler kalanın varlığı için önemlidir çünkü bir şekilde ona son görevini yerine getirme ve dayanma gücü verir. Evet, onu

Emek Erez

'Giden kişinin, nereye kaybolduğu belirsiz olduğunda, kalan nasıl bir bekleyişe hapsoluyor sorusu ve yalnızlık, terk edilmişlik hissi metnin etki bırakan unsurlarından.'

kaybetmişsinizdir ama elinizde hiç değilse anımsayabileceğiniz hâttâ cevap alamazsanız bile gidip yaşamınızdan bahsedebileceğiniz bir yerin var olduğunu bilirsiniz. Kaybedileni hiç olmaktan çıkararak bir mekân olanağıdır bu nedenle mezarlar. Ancak ortada mezar bile yoksa kaybediş, geride kalan için genellikle yarım kalmışlık duygusu, hiçbir zaman var hissedemeyeceği bir yaşam anlamına gelebilir. Bu durumda geride kalan yaşamdan kopabilir, gidenin izinde bir hayata, bir gün çıkıp gelme umuduna eklenen çaresizliğe mahkûm olabilir.

'UYUYAN ADAM'

Sibylle Berg'in "Uyuyan Adam" adlı, Can Yayınları tarafından, Anıl Alacaoğlu çevirisi ile basılan kitabı da yukarıda bahsettiklerimiz ile ilişkili bir kitap. Kitapta, bir sabah gazete almak üzere ayrılıp geri dönmeyen adamın, ardında bıraktığı kadının, yaşama, dünyaya, evliliğe, aileye ve çevresindeki diğer insanlara karşı değişen bakışı, eleştirel bir üslup ile anlatılıyor. Berg, anlatısını zamanın şimdisinde ve geriye giderek oluşturmuş, karakterinin ruh hâlini, geçirdiği dönüşümleri, varlık sorusu ile birlikte derin bir yalnızlık duygusuyla birleştirmiş. Bir insanın sevdiği birini kaybetmesinin ardından dünyayla değişen ilişkisini, yaşamın nasıl birden tepe taklak olabileceğini, karakterinin zihninden geçenlerle anlatıya dönüştürerek vermiş. Özellikle giden kişinin, nereye kaybolduğu belirsiz olduğunda, kalan nasıl bir bekleyişe hapsoluyor sorusu ve yalnızlık, terk edilmişlik hissi bana kalırsa metnin etki bırakan unsurlarından.

KARAKTERİN DUYGUSUNA EKLENEN ELEŞTİRİ

Kitap, başlangıçta bir aşk hikâyesi gibi görünse de verdiği mesaj, dışil dili, kapitalizm eleştirisi, hayvanlara ve doğaya bakışı üzerinden düşünüldüğünde oldukça eleştirel bir yan barındırıyor. Karakterin, terk edilme ve yalnızlık duygusuyla birleşen eleştiri, yaşama dair çok şey içeriyor. Şöyle söylüyor mesela kadın: "Aile formundaki bir toplumun işe yarar bir üyesinden genel olarak, üretken ve uyumlu olması, hedef odaklı hareket etmesi, fiziksel gücünü koruması, hiçbir soruna sebep olmayıp görevlerini yerine getirmesi beklenirdi. İyi yetiştirilmiş bireyler, itaatkâr vatandaşlardı onlar, sağlık masraflarını düşük tutmak için birbirlerini denetlerlerdi..." Üzerine düşününce ailenin bireyin ilk biçimlendiği kurum olduğunu hatırladığımızda, karakterin tespitine katılabiliriz. Bireyin yaşadığı sistemle ilk uyumlanma süreci ailede başlar, ebeveynler bireyin ilk törpüleyicileridir bu nedenle. Her ne kadar genelleyemesek de en azından çoğunluk perspektifinde durumun böyle olduğunu söyleyebiliriz. Ailenin kurumsal boyutu düşünüldüğünde, bireyin okul, ordu gibi sonradan yaşamına eklenecek olan kurumlara itaatkâr bireyler

'Kendi oluşunu gerçekleştirememiş, iradesi yok sayılmış bir varlık, doğal olarak kapitalizmin tüket dediğini tüketiyor, yukarının ahlâk dediğine ahlâk diyor, kendi hakları gasp edilmediği sürece, dünyadaki diğer türlerin varlığını değersizleştiren yasaları sorgusuzca benimsiyor...'

yetiştirmek gibi bir misyonu olduğunu görmezden gelemeyiz.

Berg, anlatısında aile kurumunu farklı şekillerde sorgularken, bunu edebiyat tadını kaçırmadan, eleştirisini, kitabın bana göre asıl meselesi olan yas ve yalnızlık duygusunu, es geçmeden yapıyor. Böylece meselesini derinleştirirken, bireyin o an içerisinde bulunduğu durumu, yani kitap özelinde karakteri geri planda bırakmıyor ve roman okuma hissini kaybettirmiyor. Bir edebiyat metni açısından önemli bir durum bu çünkü alt metin esas konunun önüne geçtiğinde, karakterin okura etkisi kaybolabiliyor.

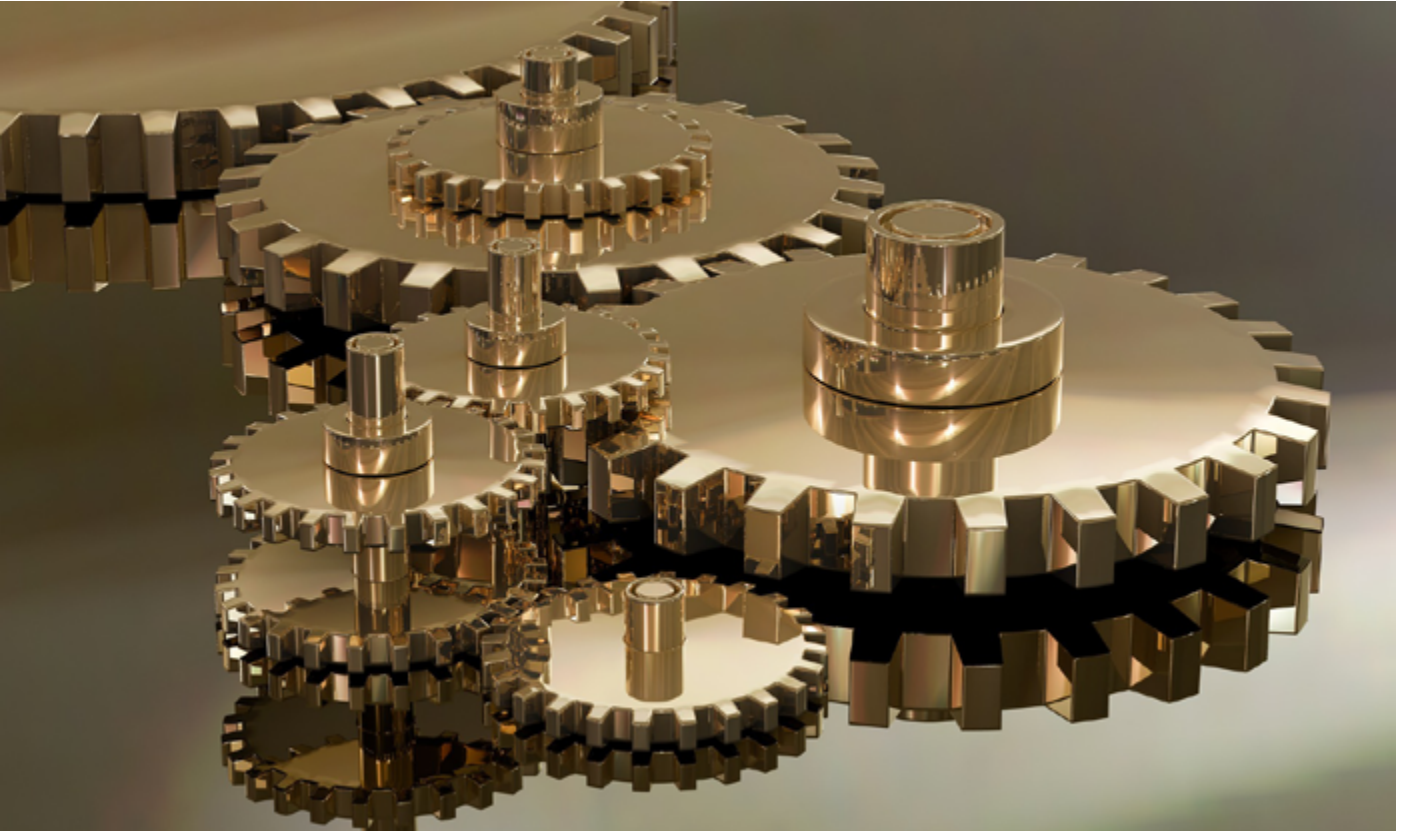
Yazarın karakterinin zihninden dile gelen eleştirisi şöyle bir psikoloji ile ortaya çıkıyor: "Ben kendi varlığımı hissetmiyordum. Kendimi ne şaşkıncı ne tuhaf ne de rahatsız edici buluyordum. Kendi sesimi duymuyordum, alaycılığımı denetlemiyordum. Yalnızca orada öyle duruyordum, cansız bir şeymişim gibi, ki bu insanların çoğunun olmasını istediğim durumdu." Kısacası yazar, kitabın alt metnine yerleştirdiği eleştirel bakışı, karakterin içerisinde bulunduğu duygusal duruma ekleyerek, onun dilinden dökerek okura yansıtıyor. Berg'in "Uyuyan Adam"ının en iyi yanlarından birisinin bu olduğunu söyleyebiliriz.

İNSAN TÜRÜNE DAİR...

Kitapta kadın karakterin çevresine bakışı ve insanları yorumlayışı farklı konular üzerine düşündürüyor. Örneğin, insan türüne dair dile gelen cümleler okuyanın kafasında soru işareti bırakan, üzerinde durmaya değer bir anlatı ortaya koyuyor. Şöyle diyor karakterimiz: "Varoluşlarının içinde sürünerek ilerliyorlar, ahlâka tutunuyorlar sıkı sıkı, yasalara, piyano resitallerine, nihayetinde insan beynine sahip oldukları için hiçbir şeyi açıklayamayan filozoflara tutunuyorlar." İnsan türü sahiden de hep bir şeylere tutunma çabası içerisinde değil mi? Kendisi olamamış, türlü biçimlemeler içerisinde kaybolmuş bir tür için çok da anormal bir durum değil sanırım. Kendi oluşunu gerçekleştirememiş, iradesi yok sayılmış bir varlık, doğal olarak kapitalizmin tüket dediğini tüketiyor, yukarının ahlâk dediğine ahlâk diyor, kendi hakları gasp edilmediği sürece, dünyadaki diğer türlerin varlığını değersizleştiren yasaları sorgusuzca benimsiyor, düşünürlerin fikirlerinin bir ucundan tutup yeni dogmalara yol açıyor. Ve tüm bu nedenlerle de Berg'in anlatısında yer alan eleştiriden kaçamıyor.

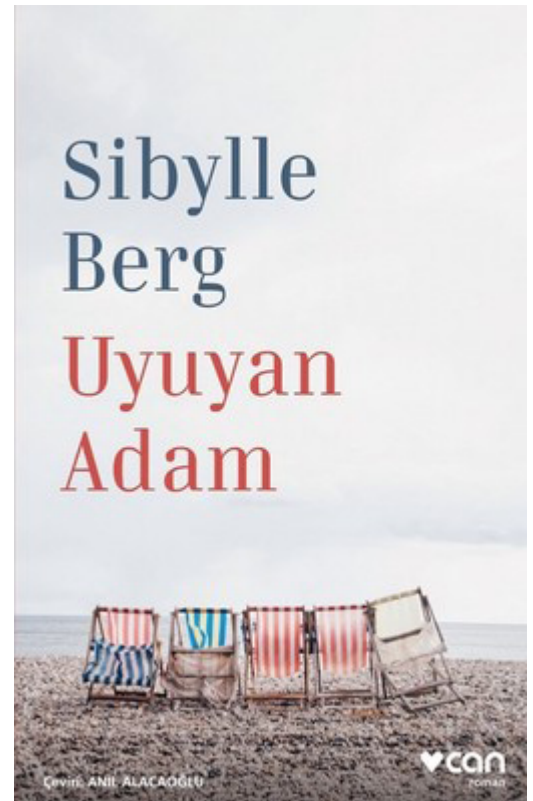
ZAMANIN İZLERİ

Berg'in kitabında zamanın kullanımı da üzerinde durmaya

değer bir ayrıntı olarak göze çarpıyor. Başta da belirttiğimiz gibi, metin boyunca karakterin şimdideki varlığını ve eşini kaybetmeden önceki hâlini takip edebildiğimiz bir zaman anlatısı ortaya konuyor kitapta. Zamanın düz bir şekilde ilerlememesi ve anlarda yaratılan kırılma, karakterin parçalanmış benliği ile iç içe geçiyor. Böylece okur, kadının hislerindeki değişimi “önceden” ve “şimdi” şeklinde izleyebiliyor. Zamanın geçip giden bir şey olmadığını, birey üzerinde kalan izlerini, yaşananların biten ve etkisi devam eden yanlarını, bireyin acısını tamir edebilme veya ona tutunma durumunu idrak etmek açısından Berg’in anlatısı, iyi bir okuma deneyimi sunuyor. Çünkü böylece, karakterin yaşamındaki dönüşümleri görebiliyor ve zaman anlatısının birey üzerinde nasıl etkili olabileceğini anlama fırsatı yakalıyoruz. Bu zaman anlatısı sayesinde, karakterin eşi kaybolmadan önce dünyaya, kurumlara, insana, arkadaşlara bakışı ile şu anındaki farklılaşan tavrı, onun ne derece üzüntü içerisinde olduğu, kaybedişin getirdiği yıkım gözlemlenebiliyor. Yazar bir anlamda zamanın içerisinde karakterini bozuyor, yapıyor onun yaşamını yeniden kurguluyor, onunla yapboz gibi oynuyor.

Berg, tüm bu bahsettiklerimizi yaparken, sistemi, kurumları, bireyin toplum içindeki varlığı ile kendi varlığı arasındaki sıkışmışlığını ortaya koymayı ihmal etmiyor. Böylece “Uyuyan Adam” karakterinin iç dökümünden yola çıkarak, pek çok anlamda kendimizi ve dünyayı sorgulayabileceğimiz, roman okuma hissini kaybettirmeyen bir metin olarak karşımıza çıkıyor.

Uyuyan Adam, Sibylle Berg, çeviri: Anıl Alacaoğlu, 288 syf., Can Yayınları, 2018.

Uğur Nazlıcan: Düşünce ve duygu mekânla anlatılabiliyor hâlâ

Uğur Nazlıcan'la Yapı Kredi Yayınları'ndan çıkan ilk kitabı Bir Dükkanı Beklemek üzerine konuştuk. Nazlıcan, "Karakterlerimin varoluşsal sancıları üzerine konuşmak benim haddim değil. Ama şunu söyleyelim; onları anlayabildiğimi düşünüyorum" dedi.

Soner Sert

Uğur Nazlıcan, bir zeytin üreticisi, bir baba ve bir yazar... Yaşamının bu üç olgu üzerine seyrettiğini hissettiğimiz Nazlıcan'ın, geçtiğimiz günlerde Yapı Kredi Yayınları'ndan ilk öykü kitabı, "Bir Dükkanı Beklemek", yayımlandı. Odağına mekânı, ışığı ve gölgeyi, belirsiz zamanların tekinsiz karakterlerini alan hikâyelerde Nazlıcan, yazıyı tıpkı bir ayna gibi kullanarak yansıyanın önemine vurgu yapıyor.

Kişiliği olanın karakterden öte mekân olduğunu hissettiren yazar, ışığını ayarladığı objektifiyle zoomladığı fotoğrafların içinde yer alanların büyük bir yansımadan ibaret olduğunu düşündürüyor. "Bir fizik kanunu olarak aynadaki bir yansımanın sınırlarının aynanın üzerinde tam olarak çizilmesinin mümkün olmadığını

Uğur Nazlıcan

'Hem çok hürmetkar hem de çok cüretkar bir yerde durduğumu düşünüyorum. Bundan sonra duracağım yer de bundan çok farklı olmayacak. Demek ki, belki de ilerlemeyeceğim, yine burada olacağım. Yine dolayısıyla, belki de ilerlemedim, zaten buradaydım. Yani belki de beklemedim, bilmiyorum.'

öğrendiğimde büyülenmişim." sözleriyle bu anlamın üzerinde duran Nazlıcan'ın çalışması, dil işçiliği ile de dikkati çekiyor. Nazlıcan ile "Bir Dükkânı Beklemek"i konuştuk.

Genelde ilk öykü kitabını yayımlayanlar otuz yaşın altında oluyor. Siz, bu skalanın dışında kalan bir yazarınız. Sizi, bu paradigmanın dışında tutan şey neydi? Neden kırklı yaşlarınıza değin beklediniz?

Sadece bir tesadüf. Kırklı yaşlar yerine ellili yaşlara da denk gelebilirdi bu öyküler, yirmili yaşlara da. Ama beklediğim doğrudur. Dile getirmek istediğim şeyin kendini tamamlamasını bekledim. Bunun sadece anlatılacak şeyin olgunlaşmasıyla alakalı olmadığını düşünüyorum. Aynı zamanda bir saygı da içeriyor bu bekleyiş. Benden önce anlatılan öykülere, benden sonra anlatılacak öykülere bir saygı. Benim anlatımdan öncekileri gözümün önüne getirdiğimde hala "Acaba acele mi ettim," diye düşünürken, benden sonra anlatılacakları düşündüğümde "Böyle ağırdan almakla haksızlık mı ettim," diye soruyorum kendime. Dolayısıyla, hem çok hürmetkar hem de çok cüretkar bir yerde durduğumu düşünüyorum. Bundan sonra duracağım yer de bundan çok farklı olmayacak. Demek ki, belki de ilerlemeyeceğim, yine burada olacağım. Yine dolayısıyla, belki de ilerlemedim, zaten buradaydım. Yani belki de beklemedim, bilmiyorum.

Babanıza ithaf ettiğiniz bir öykünün kitabınızda yer alması, son öyküde sizinle aynı soyadı taşıyan bir karakteri anlatmanız, yer yer çocukluk ve ilk gençliğin odağında olduğu hikâyeleri ele almanız, ister istemez anlatılanların ne kadar otobiyografik olduğunu düşünmemize sebep oluyor. “Bir Dükkânı Beklemek”te yansıma mefhumunu sıklıkla kullanan bir yazar, kendinden ne kadarını yansıttı?

Son öyküde benimle aynı soyadı taşıyan İdris Nazlıcan'ı tanımıyorum. Zaten biliyorsunuz, öykünün çok başlarında dükkandan çıkıp gidiyor ve öykünün bizim bildiğimiz kısmında geri gelmiyor. Babam ise Manav Hacı Resul gibi dalgın dalgın ölüme yürümedi, bir pehlivan gibi ayrıldı dünyadan. Çocukluğum ya da ilk gençliğim hele, öykülerdeki çocuklukla, ilk gençlikle pek alakalı değil. Yine de yansımayı yadsıyamayız. Çünkü yazı bir aynadır. Bu da anlattıklarımı bir yandan kurgusal düzleme çekerken, diğer taraftan bir gerçeklik zeminine oturtuyor. Ama muğlak bir kurgu bu, muğlak bir gerçeklik. Çünkü, izin verirseniz tekrar edeyim, yazı bir aynadır. Ve hiçbir ayna gerçeği ya da kurguyu tam olarak yansıtamaz. Ben yansıtamadım mesela. O yüzden her şey biraz bulanık. Burada biraz da okurun maharetine sığınmak istiyorum; şöyle ki, okurun benim anlatıma sürdüğü ecza, bu aynanın sırtına sürdüğü sır ne kadar kıvamlı olursa, yansımalar o kadar net olacaktır. Bu, benimle ya da aynayla alakalı değil. Keşke olsaydı. Ama değil. O eczayla, o sırla alakalı.

‘MEKAN YENİLMEDİ’

Kitapta bizce en dikkate değer husus, karakterlerden ziyade mekânların kişilik sahibi olmaları... Değiştiren, dönüştüren, karar veren mekânların ta kendisi... Günlük hayatı da hesaba kattığımızda mekânın, ona ait olan karaktere vaat ettiği şey ne sizce?

Notre Dame'ın Kamburu'ndaki Başdiyakoz Frollo'ya katılmıyorum ben: Mekân yenilmedi. Düşünce ve duygu mekânla anlatılabiliyor hâlâ. Bunu reddetmek insan kibriyle alakalıdır. Kentsel dönüşümü reddediyoruz mesela, çünkü bu bir çirkinlik ve biz bunu kendimize yakıştıramıyoruz, –bizim düşüncelerimizi, duygularımızı anlatmadığını düşünüyoruz. Halbuki bu çirkinlik tam da bizi anlatıyor. Mekân, nasıl ki bizden öncekine sadece gördüğünü anlatmayı vaat ettiyse, bize de aynısını vaat etti. Ve vaadini yerine getirdi. Mekânın kendi karakterine vaat ettiği şeye gelince, burada da acımasız bir hükümlerlik olduğunu düşünüyorum. Mekân burada olacak. Biz gittikten sonra yine olacak. Dediğim gibi, Başdiyakoz Frollo'ya katılmıyorum; mekânın yenilmesi, hele hele insan düşüncesi gibi eksik bir imge karşısında yenilmesi söz konusu bile olamaz. Demek ki mekân kendi karakterine, tekmül etmemiş ama sürekli tekamül halindeki her eksik karakterin

‘Kentsel dönüşümü reddediyoruz mesela, çünkü bu bir çirkinlik ve biz bunu kendimize yakıştıramıyoruz, –bizim düşüncelerimizi, duygularımızı anlatmadığını düşünüyoruz. Halbuki bu çirkinlik tam da bizi anlatıyor. Mekân, nasıl ki bizden öncekine sadece gördüğünü anlatmayı vaat ettiyse, bize de aynısını vaat etti. Ve vaadini yerine getirdi.’

'Bir fizik kanunu olarak aynadaki bir yansımanın sınırlarının aynanın üzerinde tam olarak çizilmesinin mümkün olmadığını öğrendiğimde büyülenmişim. İnsanın düşüncesine, varlığına, bu varlıktaki muğlaklığa o kadar benziyor ki bu fizik kuralı. Böyle bir muğlaklığın bir fizik kuralıyla sabitlenmiş olmasını da çok eğlenceli buluyorum, burada ilahi bir istihza var.'

istediği şeyi vaat ediyor; tamamlanmayı ve zaferi.

'BU BELİRSİZLİK ARTIK SORUN DEĞİL'

Bireyin kendiyile olan yakınlığı/uzaklığı veya aynılığı ya da öncesi/sonrası eserlerinizde sık sık karşımıza çıkıyor. İnsanın kendiyile olan münasebeti ve bu münasebetin çoğu kez ayna ve gölge metaforu üzerinden şekillenışı, kaleminize ne denli etki etti? Bu süreçte, öykülerinizi yazarken, kendinize dair neyi fark ettiniz?

Aynanın ve gölgenin muğlaklığını seviyorum. Bana iyi hissettiriyor. Ya da muğlaklığımı normalleştiriyor diyelim. Işığın gücüne oranla sürekli netleşen ve bulanıklaşan bir gölge gibi bir ses doluyor içimde; Uğur diye biri var, bunun bir ailesi var, zeytincilik yapıyor, okumayı ve yazmayı seviyor ve ben ona çok benziyorum ve sürekli daha çok benziyorum ama bir türlü tam olarak o olmuyorum. Çünkü tam olarak o değilim. Bir fizik kanunu olarak aynadaki bir yansımanın sınırlarının aynanın üzerinde tam olarak çizilmesinin mümkün olmadığını öğrendiğimde büyülenmişim. İnsanın düşüncesine, varlığına, bu varlıktaki muğlaklığa o kadar benziyor ki bu fizik kuralı. Böyle bir muğlaklığın bir fizik kuralıyla sabitlenmiş olmasını da çok eğlenceli buluyorum, burada ilahi bir istihza var. Gölge de öyle; ışık ne kadar net olursa olsun, gölgenin başladığı ve bittiği yeri bir kesinlikle sabitleyemezsiniz. Öyküleri yazdığım o uzun süre boyunca da şunu gördüm; ben yazınca, diyelim ki o ışığı netleştirince bu muğlaklığın geçeceğini sanmışım meğer. Geçmedi. Daha da arttı bu belirsizlik ama artık sorun değil. Nihayetinde elimizde bizden daha kadim ayna ve gölge var. Ama izin verirseniz yine tekrar edeyim; bu sorunun akılda kalıcı bir cevabı olsun diye demiyorum bunu, gerçek hissiyatımdır: Yazınca geçecek sandım, geçmedi.

'IŞIK OLMAZSA ANLATI OLMAZDI'

Öykülerinizde dikkati çeken bir başka husus, konu edindiğiniz mekânın, atmosferini ve hissini şekillendiren şeyin çoğu kez ışık olması... Çünkü gölgeler oluşuyor ve gölge, ışığa muhtaçtır. Işık ise fotoğrafa karakter kazandırır. Işığın öykülerinize bu denli sirayet etmenize sebep olan şey neydi?

Işık olmazsa anlatı olmazdı. Daha ne diyebilirim ki?

Öykülerinizde –gücü mekâna verdiğiniz için- karakterleriniz yoğun bir melankoliye ve yasa yaslanmış gibi görünüyor. Her daim bir yetersiz kalma, bir şeyleri eksik yaşadığını düşünme veya hissetme ihtimali olan karakterleri işliyorsunuz.

Öykülerinizde bu karakterlerin varoluşsal sancılarını dışarıdan bakınca nasıl yorumluyorsunuz?

Karakterlerimin varoluşsal sancıları üzerine konuşmak benim haddim değil. Ama şunu söyleyelim; onları anlayabildiğimi düşünüyorum. Hepsi insan olmanın iyileşmeyecek hüznünün, asla tamamlanmayacak eksikliğin farkına varmış ya da neredeyse farkına varacak karakterler. Aralarında hala bir şeyi düşünürken düşündüğü o şeyi eğip bükmeye, illa ki başka bir şeye dönüştürmeye çalışanlar var ama onlar da değişecek, biliyorum. Alışkanlıklar kolay değişmiyor, insan kolay kabullenemiyor. Ama dediğim gibi, değişecekler. Her öykünün sonunda o karakterlerden ayrıldığı yerler selametli beldelerdi, hiçbirinde aklım kalmıyor. Belki, şu bir şeyleri eksik yaşama meselesinde karakterlerin tekamül etmesine biraz daha yardım edebilirdim, onları biraz daha sakinleştirebilirdim yazarak. Her şeyleri tam yaşamının bir distopya olduğuna inandırabilirdim belki onları ama olmadı. Allah affetsin, karakterlerle okurlar da idare etsin.

Farklı sanat disiplinlerinde üretilen pek çok eserden etkilendiğiniz, bu eserlerin üreticileri ile bağlar kurduğunuz öykülerinizden anlaşılıyor. Öykülerinizin içeriğini ve biçimini de düşündüğümüzde, sık sık konu edindiğiniz kendi olan'a ulaşırken yanınızda hissettiğiniz isimler kimlerdi?

Resim sanatını dehşetle severim. Van Gogh'un o bulanık sarılarına, turuncularına bütün karakterlerimin bir kulağını keserim, dönüp akan kanı bile silmem. O kadar ışık ve gölge dedikten sonra Rembrandt'a hayranlığımı vurgulamaya gerek var mı, bilmiyorum. Anlatıyla ilgili problemler yaşadığımda Borges'te, Dostoyevski'de, Balzac'ta, Binbir Gece Masalları'nda, Nuri Bilge Ceylan'da, Bilge Karasu'da hep ilham alacak bir şeyleri kolaylıkla buldum. Bir de, bir öyküyü bitirdiğimde mutlaka sesli olarak okurum bir başıma. Kulağıma Mihemed Şexo'nun şarkılarına benzer sesler, melodiler gelmesini isterim. Nadiren olur ve çok sevinirim.

Hazırlamayı düşündüğünüz yeni bir çalışma var mı? Bu ara neler yapıyorsunuz?

Bu aralar her zaman olduğu gibi, daha iyi öyküler yazmaya ve eşimle mesleğimiz olan zeytinciliği daha iyi yapmaya çalışıyorum. Üzerinde çalıştığım iki tane dosya var. Biri roman olmaya doğru gidiyor ama ben onu öykü olarak tutmak için elimden geleni yapıyorum. Bu da beni hem heyecanlandırıyor hem de biraz korkutuyor. Gece bekçileri üzerine, lunapark çalışanları, seyyar berberler, aktarlar üzerine, daha doğrusu onların akıllarından geçenler üzerine bir şeyler yazmak istiyorum. Buna çalışıyorum. Şimdi zeytin hasadı yaklaşıyor, hayatımızın her yıl tekrarlanan büyük heyecanı. Önümüzdeki birkaç ay boyunca daha iyi zeytinler ve zeytinyağı üretmenin peşine düşeceğiz ailecek. Çok şükür, çok güzel, çok eğlenceli şeylerle uğraşıyorum gördüğünüz gibi.

Bir Dükkanı Beklemek, Uğur Nazlıcan, 88 syf., Yapı Kredi Yayınları, 2018.

Haruki Murakami

Neil Gaiman

Maryse Condé

Alternatif Nobel'in adayları belli oldu

Murakami, alternatif Nobel'e aday oldu. Yeni Akademi 21 Ekim'de sonuçları açıklayacak.

Nobel Edebiyat Ödülü'nün sahibine karar veren İsveç Kraliyet Bilimler Akademisi'nde son dönemde yaşanan taciz iddiaları sonucu ortaya çıkan Alternatif Nobel Ödülü'nün adayları belli oldu.

The Guardian'ın haberine göre, 'Yeni Akademi' adını taşıyan bu yeni oluşum, ödül için 47 aday yazar seçerek bu isimleri bir halk oylamasına sunmuştu. Bağımsız yayıncı Ann Pålsson başkanlığındaki bir jüri, bu halk oylamasında çıkan sonuçları değerlendirerek dört adaylık bir kısa liste belirledi. Buna göre, Alternatif Nobel için yarışacak dört isim şöyle: Haruki Murakami, Neil Gaiman, Maryse Condé ve Kim Thúy.

Akademi, 2018 yılında Nobel Edebiyat Ödülü'nün kimseye takdim edilmeyeceğini, gelecek yıl iki Nobel Ödülü'nün birden açıklanacağını duyurmuştu.

Ziya Boz'un şiirinde ses ve imge

Ziya Boz'un ilk kitabı Göç Yolunda Çarpışmalar, Düşülke'den 2018 yılında çıktı. Boz'un şiirlerindeki en dikkat çekici yön ses ve yarattığı imgeler...

Bekir Dadır

Göç Yolunda Çarpışmalar, Ziya Boz'un ilk kitabı. Düşülke'den 2018 yılında çıktı. Ziya Boz ismine birçok dergiden aşınayız aslında. Şair, kitabı çıkmadan önce edebiyatın ve şiirin okulu sayılan edebiyat dergilerinde boy gösterir. Okur ilk olarak şairi bu dergiler vasıtasıyla tanır. Bir şairin görünür kılmasının ilk yolu bu dergilerdir. Boz, bir şiir kitabında olması gerektiği gibi az ama öz şiirlerle çıkmış okurun karşısında. 25 şiir yer alıyor kitapta ve 3 bölüme ayrılıyor.

Boz, bütün kitap boyunca sesini korumayı başarmış, şiirler birbiriyle ses olarak benzer. Bunun kötü olarak anlaşılması gerekir; yani her şiir bir sonraki şiirin se-

'Benzer kurguya sahip olduğunu düşündüğüm bu imge dünyası aslında Boz'un sert şiir dilinin bir yansıması diyebilirim. Öyle ki genellikle bütün şiirlerinde sert bir dili olduğu açıkça ortada. Bu elbette imge kurgusuna da yansımış ve ortaya böyle sert imgeler çıkmış. Bunu neredeyse bütün kitap boyunca korumayı başarmış.'

siyle benzer, arada herhangi bir farklı sese yer vermemiş. Bu da kitabın ses olarak bir bütünlük içinde olduğunu göstergesidir. 2010 şiirine bakacak olursak bunu yakalayan şair sayısının az olduğu görülecektir. Genellikle elindeki bütün şiirleri bir kitapta toplamaya çalışan şairler daha fazla göze çarpmaktadır. Ancak Boz'un bunun tam karşısında olduğunu şuradan anlıyoruz: bir süredir dergilerde -neredeyse her ay en az 2 veya 3 dergide- şiirine rastladığımız şairin ilk kitabına 25 şiir alması. Eminim Ziya Boz'un elinde en az bir kitap daha oluşabilecek kadar şiir vardır. Ama yine eminim ki bu şiirlerin bu kitap için uygun olmadığını düşünüp ikinci bir kitaba -eğer olursa- sakladığını düşünüyorum.

Ses olarak birbirine yakın olan şiirlerin yanında imge kurgusu da neredeyse birbirine yakın. Bir imge kurgusu yaratabilmiş Boz kendisine. Neredeyse her şiirinde de bu kurgunun parçalarına denk geliyoruz: "öpücüğün ağzımda bıraktığı külfeti çürüt" sf.7 ve "yollarca gem vurulmuş hareli keski" sf.10 gibi. Benzer kurguya sahip olduğunu düşündüğüm bu imge dünyası aslında Boz'un sert şiir dilinin bir yansıması diyebilirim. Öyle ki genellikle bütün şiirlerinde sert bir dili olduğu açıkça ortada. Bu elbette imge kurgusuna da yansımış ve ortaya böyle sert imgeler çıkmış. Bunu neredeyse bütün kitap boyunca korumayı başarmış.

DİL ŞİİR İŞÇİLİĞİYE...

İki şiiri bu kitaptan ayrı tutmak istiyorum: Allah Ne Güzel ve Törpü. Bu iki şiirin diline daha önce dergilerdeki şiirlerinde denk geldim Boz'un. Ancak kitabın içinde sadece iki şiir olarak karşımıza çıkmış. Açıkçası kitabı ilk elime aldığımda bu tür şiirlerin daha çok olmasını bekliyordum. Hayal kırıklığı olarak algılanmasın, ancak bu iki şiirin biçemi kitabın bütün şiirlerinden daha farklı: "bu mektubu bir köy evinden seviyorum sana/ tılsımlı kapılar kılıç kuşanırken" sf.12 ya da "iki yana açtım iki kolumu/ yorgun kuşlar tünesin diye/ dallarıma/ karanlık toprakların anıtsal otu/ koku ne güzel" sf.12 bu şiirde de görüldüğü gibi naif imgelerle bir şiir dili oluşturul-

muş. Ve diğer şiiirlerden de ayıran işte bu özelliği. Bir diğer şiiiri ise Törpü: “esmer dudaklarıyla/ biledi/ keskisini/ vaktiyle törpülenmiş/ bir kadın” sf.48

Eğer şiiir bir dil işçiliğiye, sadece duygu ve düşünce değilse bunu çok iyi başarmış Boz. Kendine özgü imgeleriyle ve sesiyle bunu yakalamış ve bunun üzerine de neredeyse her şiiirde gitmişe benziyor. Şiiirlerini bireysel bir anlatımdan ikincil bir anlatıma geçirmiş. Şiiirin öznesi neredeyse her seferinde ben iken şiiirin ilerleyen dizelerinde senê kaymış ve herhangi bir çapaklanma da yaratmamıştır bu durum.

Gelgelelim bir ilk kitap için eleştirilerime. İmgenin güçlü olması için illa çok fazla kelimeyle kurulmasına ihtiyaç yoktur. Bazen bir ses, bazen bir kelime bazen iki kelime hatta bazen de bir şiiirin bütünü yeterlidir. Elbette imge kurulumu için ders verecek hadsizliği yapmayacağım sadece düşüncemi açıklamaya çalışıyorum. ‘Bence imge’ üzerine eğiliyorum. Boz ise genellikle 4, 5, 6 kelimedden oluşan kelime öbekleriyle kurmuş imgesini. Aslında bunun nede-nini de anlayabiliyorum. Sanırım Ziya Boz güçlü sesini fazla kelimelerle kurduğu imgelerle vermeye çalışmış. Ancak bütün kitabın böyle imgelerden oluşmasının açıkçası okuru zorlayacağını düşünüyorum. Naif bir şiiiri de iyi yazabildiğini düşündüğüm için keşke bu tür sakin, naif şiiirler daha çok olsaydı ve bunları daha çok okusaydık diye düşündüm.

Bir diğer konu da dizelerin bitimi. Okuyuşun sürdü-rüldüğü dizeleri bir bıçak kesigi gibi ortadan kesip alt dizeye alması açıkçası hem okuyuşu yavaşlatmış hem de okuduktan sonra aynı dizeye tekrar dönme ihtiyacı hissettirmiş. Örneğin: akşam değildir yüzü-me inen/ esmer perde,” sf. 30 yerine “akşam de-ğildir/ yüzüme inen esmer perde” hem daha iyi olurdu hem de okuyuşu yavaşlatmazdı diye düşünüyorum.

Göç Yolunda Çarpışmalar ve Ziya Boz edebiyatımıza iyi gelsin. Daha iyi şiiirler bekliyor okurları ondan.

Göç Yolunda Çarpışmalar, Ziya Boz, Düşülke, 2018.

Hatalar Üstüne: N'apcaz biz bununla?

Hatayı saklama reflekslerimiz, otorite ile karşılaşma korkularımız ve halının altına süpürmeye çalıştıklarımız. İçimize işlemiş otorite korkusu... Neden kaynaklanıyor olabilir? Bu topraklarda çocuğun basit bir düşüşü bile birçok yetişkinin çocuğu korkutacak tepkisiyle sonuçlanır. Aşırı tepkiler, cezalar, başkasının çocuğu ile karşılaştırmalar, en iyisi olma baskısı, benim çocuğum yüceltmeleri, eksikliğe, eksik yapmaya yer açmayan, hataya onarıcı yöntemler sunmayan yaklaşımlar çocuklar üzerinde bir çok iz bırakıyor.

Hata, toplum olarak en baş edemediğimiz konulardan biri. Hatayı görmezden gelmek yahut hata yapanı orantısız bir şekilde cezalandırmak iki refleksimiz. Ara tonlar yok. Hata, mutlak kötü, çözümsüz olarak görüldüğünden başka bir şey gelmiyor elimizden. Bu en çok yetişkin çocuk ilişkisinde var olan, izlerini ise yetişkin hayatlarımız boyunca bizi terk etmeyen bir ikilem. Bu izler yüzünden de bir türlü karşılaştığımız hatalı kişi ve durumlara doğru/gerekli refleksleri veremiyoruz.

Hatice Kapusuz

HATA YAPAN BİZSEK?

Bir gazetenin erkeklerin kendi erkeklikleri ile yüzleşme yazılarından oluşan serisinde "evet ben de hata yaptım, erkek egemenliğin gücünden faydalandım" açıklığında yazılar göremiyorsunuz. Yazılar hep çevre yolunu kullanıyor. Metinler çoğunlukla; bizim bir arkadaş varmış tadında, ya da ah "biz

'Oysa basit bir kabul hayatları çok kolaylaştırabilir: insanlar mükemmel canlılar değillerdir. Hatta epey kusurlu ve eksik canlılardır.'

erkekler" kalabalığının arkasına sığınıyor. Bu yazı serisinde olduğu gibi benzeri birçok durumda yaptığımız hataların boyutunu, çözümünü ve onarımının yollarını keşfedemiyoruz.

AİLE EN BÜYÜK ÇELİŞKİ KAYNAĞI

Cinsel istismar üzerine vakalara bakarken birçok olayda çocukların "ailesine/babasına söylemek" tehditi ile uzun süreler istismar edildiklerini görmüştüm. Çocukların maruz kaldıkları birçok kötü muamele için de bu durum maalesef geçerli. Üniversiteye yerleşememiş ama ailesine kazandığını söyleyen, yahut okulun uzadığını saklayan, ne kadar çok genç vardır kim bilir. Peki neden? Ailelerin mevcut durumu birçok noktadan eleştirilmeyi ve didiklenmeyi gerektiriyor, bu bir tarafa. Ancak hatalar/ yanlışlar/ yanlışlıklar ve bunlara verilen tepkiler üzerine ayrıca düşünmemiz gerekiyor.

Bunun için öncelikle kendi deneyimlerimiz üzerine düşünebiliriz. Hatayı saklama reflekslerimiz, otorite ile karşılaşma korkularımız ve halının altına süpürmeye çalıştıklarımız. İçimize işlemiş otorite korkusu... Neden kaynaklanıyor olabilir? Bu topraklarda çocuğun basit bir düşüşü bile birçok yetişkinin çocuğu korkutacak tepkisiyle sonuçlanır. Aşırı tepkiler, cezalar, başkasının çocuğu ile karşılaştırmalar, en iyisi olma baskısı, benim çocuğum yüceltmeleri, eksikliğe, eksik yapmaya yer açmayan, hataya onarıcı yöntemler sunmayan yaklaşımlar çocuklar üzerinde bir çok iz bırakıyor. Yetişkin olduğunda ise hatalarla sağlıklı ilişkiler kurmayı zorlaştırıyor.

Bu durum çocuklukta ise çocukların ailelerinden destek al-a-maları ile sonuçlanıyor. Maalesef çocukların istismar, tehdit, zorbalık gibi zor durumlarda ailelerinden destek alamıyor olmalarında, hatalara verilen aşırı tepkilerin, orantısız öfke ve cezaların yahut tamamen hatayı görmezden gelme, hatalara onarıcı bir çözüm geliştirememeye tepki ve tepkisizliklerin elbette önemli bir etkisi var.

Oysa basit bir kabul hayatları çok kolaylaştırabilir: insanlar mükemmel canlılar değillerdir. Hatta epey kusurlu ve eksik canlılardır. Ne bir gece görüşü, ne saniyede 100 km hıza ulaşma ne de birçok yavru gibi doğar doğmaz yürüyebilme. Bunlara sahip olmadığı gibi bol bol hata yapar. Düşse kalka öğrenir. Hatta çocuklar için doğruyu bulmanın, sınırlarını keşfetmenin yolu yanlış yapmaktan geçer.

Bu basit bilgiye dönmek işimizi ve hayatımızı en çok da çocuklar açısından kolaylaştırabilir. Fark Yaratan Sınıflar Projesi Öğretmenler Ağından Burcu Yıldırım ve Berna Aslan'ın sınıf deneyimleri bu mevzuda önemli ipuçları sunuyor. Öğretmen ağı yaratıcılığın önündeki engelleri kaldırmak üzerine yürüttüğü tartışmalarda hata yapma korkusunun ağırlığını keşfetmiş. Bunun üstüne çocuklar için [Hata Kapsülü](#) ve daha küçük yaşlar için [Hata Geri Dönüşüm Kutusu](#) uygulamalarını

geliştirmişler. Hata kapsülü çocukların yaptıkları hatalardan öğrendiklerine ve bu hataları dönüştürmek için yapılabilecekler odaklanan bir uygulama. Hata Geri Dönüşüm Kutusu ise çocukların yaptıkları resimler üzerinden uygulanıyor. Çocuklar hatalı buldukları resimleri kutuya atıyor ve sonrasında resimler bir diğer çocuk tarafından başka bir şeye dönüştürülüyor. Bu uygulama esnasında Burcu Yıldırım'ın çocuklarla paylaştığı iki kitap var; Hiç hata Yapmayan Kız ve Hatalar Kitabı. Bu kitapların yanına bir de Kobi Yamada'nın ne yaparsın serisinden Bir Problemlerle Ne Yaparsın'ı ekleyebiliriz.

HIÇ HATA YAPMAYAN KIZ

Betül'ü herkes şöyle tanıır: Hiç hata yapmayan kız. Adını hiç bilmez ve söylemezler. Betül'ün bir de kardeşi var Kaan. Kaan hata yapar hem de çok fazla. Pastel boyaları yiyip, fasulye ile resim yapar. Ama Betül hiç hata yapmaz hem de hiç. Çorabını yanlış giyemez, ödevini unutmaz, sakarlık yapmaz. E hayranları da var tabi. Hokkabazlıkta da birinci. Ama hayat bu, birgün hokkabazlık gösterisinde tuzluk yerine karabiberi alınca işler tersine döndü. Üstelik "Betül o güne kadar hiç hata yapmamıştı."

Hiç Hata Yapmayan Kız; hata yapmama kaygısının çocukluğun doğasına ne kadar tezat olduğunu ve çocukluğun nasıl önüne geçtiğini, çocuklar üstünde nasıl kaygı ve stres yarattığını anlatıyor. Hata yapmayan abla ve sürekli hata yaptığı söylenen kardeş örnekleri aslında hata yapmanın, düşmenin ne kadar çocukla ilişkili olduğunu hatta çocuklara yakıştığını gösteriyor. Göze sokulmadan yapılan bu hata yapmayan Betül ve diğer çocuklar ayrımı durumdaki absürlüğü ortaya koyuyor.

Öte yandan hiç hata yapmayan Betül'ün isminin bilinmiyor olması; parlak imajlarının arkasında isimleri silikleşen çocuklara ve çocukluğa dair vurucu bir betimleme. Kitap arka planda sürekli şu hatırlatmayı yapıyor: çocuk bu hata yapar, çocukluk zaten böyle bir şeydir. Hiç Hata Yapmayan Kız; içeriği ile başarılı olma ve hatasız olma kaygısıyla zorlanan çocuklara rahatlatıcı bir içerik sunuyor. Öte yandan çocuklarına sürekli hedefler koyan ebeveynlere; dikkat o bir çocuk hatırlatması yapıyor. İçeriği oldukça yoğun olan kitap içeriğini oldukça naif, mizahi ve iç karartmadan sunuyor.

Hiç Hata Yapmayan Kız, Mark Pett, Gary Rubinstein, Resimleyen: Mark Pett, Çev: Meltem Özdemir, 1001 Çiçek, +7 yaş

HATALAR KİTABI

Hatalar kitabı resimleri taşırmadan boyamaya, bulutları beyaz, çiçekleri pembe yapmaya zorlanmış çocuklar için. Kitap; çizim denemelerindeki hatalardan yola çıkarak, hatalardaki

Hatalar Kitabı, Corinna Luyken, Resimleyen: Corinna Luyken, Çev.: Ebru Şenol, ABM, +5 yaş

Bir Problemle Ne Yaparsın?, Kobi Yamada, Resimleyen: Mae Besom, Çev.: Abdulkemir Enes Esen - Tuna Alemdar, ABM, +7 yaş

olanakları görmek ve dönüştürmek üzerine keyifli, yaratıcı ve basit yollar sunuyor.

Önce bir yüz yapmaya başlamışken bir de bakmışsınız tek gözü diğerinden büyük. O zaman diğerini de biraz büyütelim. Offf yine olmadı! Bu sefer bu göz çok büyük oldu. O zaman bir gözlük çizmek işe yarayabilir. Çizdiğimiz kızın boynu çok mu uzun oldu. O zaman fırırlı bir yaka işimizi görür. Dirsekler için de yamalar işe yarayacaktır. Kedi kurbağa karışımı canlıyı kapatmak için bir çalılık çok iyi bir fikir. Birbirinden uzak ve uzun bacaklar için de kaykay harika bir fikir. Kağıttaki mürekkep lekeleri, ağaçtan dökülen yapraklara dönüştürülebilir. Ve tüm bu hatalar dönüştüğünde şahane bir resme götürebilir bizi.

Hatalar kitabı, şaheser denebilecek bir resmin aslında birçok hatanın yan yana gelmesinden oluşabileceğini söylerken, her hatayı başka bir şeye dönüştürme olanağını uygulamalı bir şekilde gösteriyor. Kitabın iyi yanlarından biri söze döktüğünü uygulamayla adım adım gösteriyor olması. Bu haliyle başlamaktan, ilerlemekten korkan çocuklarla hata ve dönüşümü çocuğun yaşına göre hem soyut hem de somut düzeyde deneyimleme ve konuşma olanağı sunuyor.

BİR PROBLEMLE NE YAPARSIN?

Bir problemle karşılaşmak genelde planladığımız bir şey değildir. Ama planlamasak da çıkıp gelir hayatımıza. Varlığı rahatsız eder. Problemi görmezden gelmek, yok saymak en tercih edilen yöntemlerden biridir. Ama bu yöntemler problem üzerinde hiç işe yaramaz. Problem, onla yüzleşilene, çözüm bulunana kadar ilgili kişiyi takip eder. Ama çözülmeyen her problemin büyümek, daha karmaşık bir hal almak gibi kötü bir huyu vardır.

Bir Problemle Ne Yaparsın kitabında da kahramanımız tam olarak öyle yapıyor. Problemi görmezden geliyor. Zira planları dahilinde değil bu problemin varlığı. Ama problem onu ısrarla takip ettiğinde, kaçmak yerine ona daha yakından bakmaya karar veriyor. Yakından baktığında ise problemin içinde barındırdığı olanakları ve fırsatları keşfediyor. Bir de aslında problemin sandığı kadar büyük olmadığını.

Komi Yamada'nın ne yaparsın serisinde üç kitap bulunuyor; Bir Fırsatla Ne Yaparsın?, Bir Fırsatla Ne Yaparsın? ve Bir Fikirle Ne Yaparsın? Kitaplarda küçük bir çocuğun bu karşılaşmalardaki refleksi, düşünce, korku, kaygı, çözüm ve çözüm sonucundaki gelişimi aktarılıyor. Mae Besom'un resimlediği kitaplarda çocuğun kaygı, korku ve dönüşümü oldukça iyi anlatılıyor. Bu bakımdan kitaplar güçlü görselliğiyle çocukların kendileriyle özdeşlik kurmalarına da olanak veriyor.

‘Komünist’ şair İlhan Berk

Modern Türkçe şiirde Nâzım’dan sonra girişilmiş bir “sosyalist şiir kanalı” aranacaksa hiç kuşkusuz ilk önce İkinci Yeni’ye bakmak gerekir. İkinci Yeni’nin sözcülüğünü üstlenmiş, bu dalgayı en radikal biçimde savunmuş İlhan Berk’in daha önce mahkeme salonlarında, dava dosyalarında tescillemiş “komünistliği” hiç kuşkusuz önemlidir. Ancak onun daima genç kalmasını sağlayan da, komünistliğe, devrimciliğe yaklaştıran da daha çok şiirdeki yıkıcılığı, deneyciliği, arayışı, yerinde duramayışı, kısaca bir tür şiirde “sürekli devrimi” benimsemiş olmasıdır.

On dan başka hiç kimseye şiirin en genç şairi denilmedi. Ama gerçekten de modern Türkçe şiirin bugün bile hâlâ ondan daha genç şairi yok. Bildiniz elbet; o, “bütün zamanların” en genç şairi İlhan Berk. Onuncu ölüm yıldönümünde yüz yaşında olan modern Türkçe şiirin “uçbeyi” İlhan Berk. İlk şiirini 1932’de, ilk kitabını 1935’te henüz on yedi yaşındayken yayımlar. “Güneşi Yakanların Selamı” adıyla yayımlanan kitap, yoğun biçimde Nâzım Hikmet etkisindedir. Kitapla ilgili dönemin dergilerinden Yücel’de kısa bir yazı çıkar. Yazıda şöyle denilmektedir: “İlhan Berk’in kitabında kalınlık, çokluk ve temizlik var, fakat şiir tarafını biraz zayıf bulduk.”

Enver Topaloğlu

Değerlendirmede ayrıca şiirlerin sayısal çokluğuna dikkat çekile-

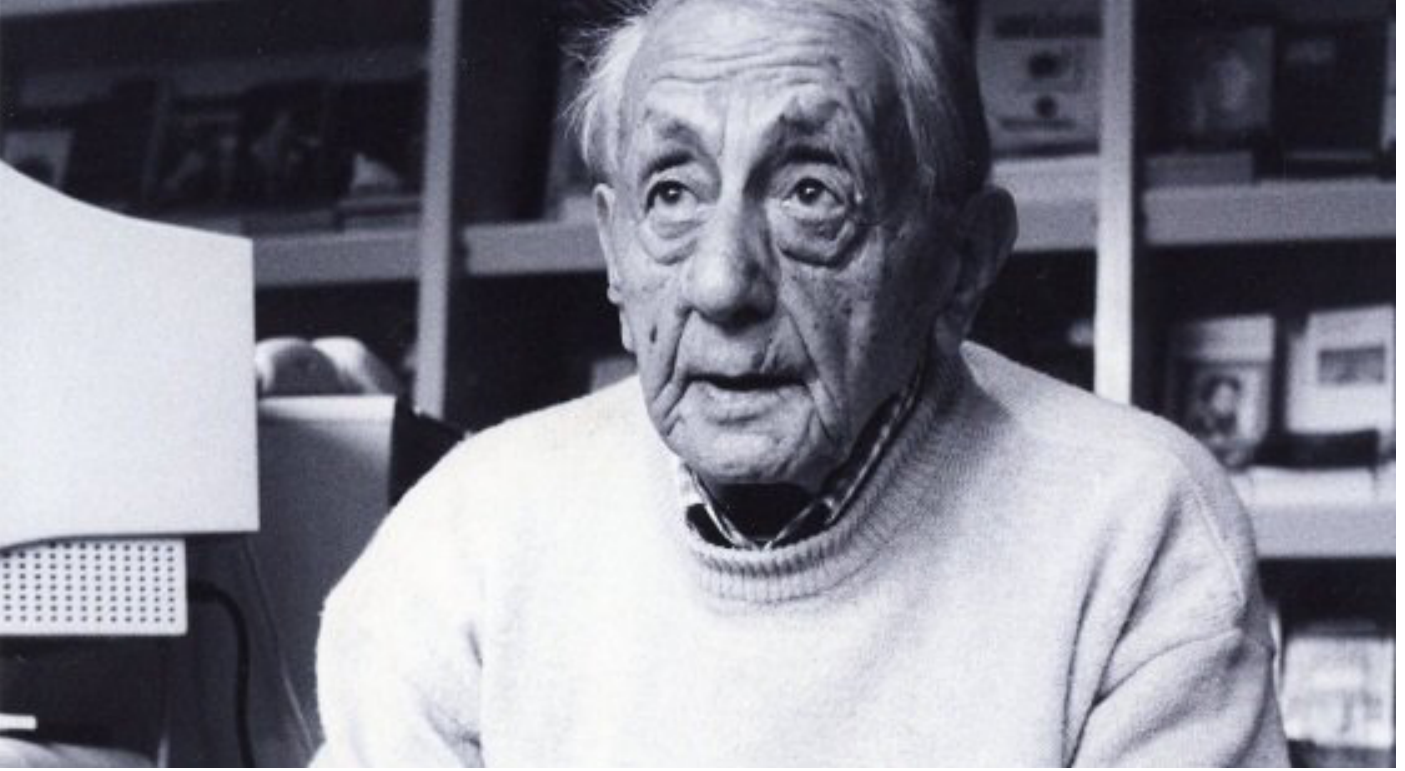
'İlhan Berk'in yazmakta dur durak bilmemesidir. Yazmak konusunda dur durak bilmez. Çünkü dünyayı yazılacak yer olmaktan başka türlü düşünemez. Dünyada olmasının onun için sanki yazmaktan başka bir nedeni yok gibidir.'

rek bunun yerine niteliğe önem verilmemiş olması eleştirilir. Ayrıca şiirlerde yer alan "güzel görüşler" in, "ince duyular" in gereksiz birçok dize arasında kaybolduğu da dile getirilir. Şair açısından da kitap, deyim yerindeyse daha yayımlandığında terk edilmiştir. İlhan Berk'in esas olarak şiir serüveni ya da yürüyüşü diyelim, bundan sonra başlar. O başarısız çıkışın, şairi hevesinden uzaklaştırmak yerine daha da şiire bağlanmasını sağladığını söyleyebiliriz. Kim bilir belki de o "zamansız ve başarısız" çıkışla hesaplaşma isteğidir onu zaman içinde bir "anlatı doymazı"na dönüştüren. "Bir anlatı doymazı" kendi ifadesidir. Cemal Süreya da İlhan Berk'in bu yönüne dikkat çeker. Süreya'nın "Mezartaşı Çiçekleri" başlığıyla 1979'da Yusufçuk dergisinin yedinci sayısında yayımlanan ve İlhan Berk'in "anlatı doymazlığını" dile getirdiği şiiri şöyledir:

70.000 aşk ve 90.000.000 dize:
Ünlü şair İlhan Berk burda yatıyor!
N'olur yolcu, sevaptır, sakın üşenme,
Yukardaki sayıya bir sıfır da sen ekle.

Şiir daha sonra Cemal Süreya'nın toplu şiirlerini içeren "Sevda Sözleri"nde el yazısı versiyonuyla birlikte yer alır. El yazısı versiyonunda, dörtlük "7000 aşk ve 700 000 dize" olarak başlar. Ancak şiirin ilk dizesi bundan sonra bir kez daha değişir. Ocak 1989'da Aydınlık'ta yayımlandığında "1.000.000 aşk 980.000 dize" olmuştur. Bu değişikliğin nedeni Cemal Süreya'nın kararsızlığından çok İlhan Berk'in yazmakta dur durak bilmemesidir. Yazmak konusunda dur durak bilmez. Çünkü dünyayı yazılacak yer olmaktan başka türlü düşünemez. Dünyada olmasının onun için sanki yazmaktan başka bir nedeni yok gibidir. Ahmet Oktay da buna dikkat çekerek onun "bütün hayatını şiire adadığını" söyler.

İlhan Berk'in şiirini sürekli değiştirdiği, sürekli denediği, sürekli bir arayış içinde olduğu en çok vurgulanan özelliğidir. İskender Savaşır'la Orhan Koçak'ın yaptığı ve Metis Defter dergisinin 19. sayısında yayımlanan söyleşide Koçak da şaire şiirindeki sürekli değişmeyi sorar: "Şiirinizdeki sürekli ve sık değişme... Nedenleri ya da ardındaki itici güç konusunda bir şeyler söyleyebilir misiniz?" İlhan Berk'in yanıtı "Günaydın Yeryüzü", "Türkiye Şarkısı", "Köroğlu"; bu üç kitaptan 'Galiye Denizi'ne geçişte asıl etken söze dayalı şiirden birden bir soğuma duymamdır" şeklinde olur. Bunun üzerine Orhan Koçak 1947'de yayımlanan "İstanbul" kitabını anımsatır. İlhan Berk'in yayımlanır yayımlanmaz reddettiğini söylediğimiz "Güneşi Yakanların Türküsü"nden sonra çıkan ilk kitabı "İstanbul" olur. Kitapta yer alan şiirler daha önce Servet-i Fünun Uyanış dergisinde yayımlanır.

İLHAN BERK'İN KÖKLÜ DEĞİŞİMİ

Berk'in henüz İkinci Yeni şiiri ortada yokken yayımlanan "İstanbul" adlı kitabında büyük bir deneye giriştiği ve köklü bir değişim içinde olduğu görülür. Öyle ki bu yönelim şairin salt kendi kişisel şiir çizgisinde bir yenilikten ibaret sayılmayacaktır. Modern Türkçe şiirin yatağını da değiştirecek nitelikte ve büyüklükte bir girişim olarak değerlendirilir. Orhan Koçak şairle yapılan söyleşinin de yayımlandığı Metis Defter dergisinin 19. sayısında yer alan "Kalmak İmkânsız" başlıklı yazısında şairin "İstanbul" kitabında şiir adına neleri gerçekleştirdiğini detaylı biçimde irdeler. Koçak'ın yazısının tamamının okunmasını önererek altını çizdiğimiz şu ifadeleri paylaşalım: "Şehir gezgini olarak şair. Lirik şiir ve sosyalizm. İlk basımı 1947'de yapılan 'İstanbul' (ikinci basım, İstanbul Kitabı adıyla, Eylül 1980) şaşırtıcı bir kitaptır. Önce, okunmadan kalması, fazla dikkat çekmemesi şaşırtıcıdır. Şiir ekonomisinde hiç dolaşıma girmemiştir sanki. Sosyalist şiirin içinde (bu günden bakınca) önemli bir yeri vardır, ama 60 sonrasının solcu şairleri üzerinde bir etkisi görülmez. (Bunda, 80'e kadar, demek bu ülkede sosyalizmin bir evresinin bittiği tarihe kadar, kitabın bulunamamasının da payı olabilir.) İlk 'şehir şiiri' olduğu da rahatlıkla söylenebilir, Baudelaire'in flâneur'ünü andıran bir 'şehir gezgini' ilk burada belirir. (...) Ama asıl şunun için şaşırtıcıdır bu kitap: Gövdelerin dolaşımı, kalabalıkların akışı, modern durumun en şaşmaz belirtisi olan o sivil kitlesel sirkülasyon, ilk kez 'İstanbul'da şiire girer." Kitapla ilgili İlhan Berk de şunları söyleyecektir: "İstanbul, benim o zamanki gözümle bakılmış

'İlhan Berk etkilendiği kaynakların büyük ölçüde dışarıda olduğunu söyler. Özellikle Amerikalı şair Walt Whitman'ı, Fransız şair Guillaume Apollinaire'i Ezra Pound'u etkilendiği isimler olarak sayar.'

-komünist gözümle- bir kitaptır. Birçok yakınım, o kitabımın tehlikeli olduğunu söylemişlerdir bana. Gerçekten, çünkü burjuvanın nasıl İstanbul'u sömürdüğünü, halkın çabalarını anlatan bir kitaptı. Kitabın sonunda da İstanbul'un bu ellerden kurtulmasını anlattım. Marksizm her sanatçıya birtakım ipuçları veriyor." İlhan Berk'in "komünist gözüyle" baktığı, ama bu bakışıyla başka hiç kimseye benzemediği tek kitabı "İstanbul" değildir. Onlara geçmeden önce kitaba da adını veren "İstanbul" başlıklı uzun şiirden bir bölüm okuyalım:

İşte kurşun kubbeler şehri İstanbul'dasın
Havada kaçan bulutların hışırtısı
Karaköy çarşısından geçen tramvayların camlarına yağmur yağıyor
Yenicami Süleymaniye arkalarını kirli bir göğe vermişler
Hiç kimildamıyorlar
Ayasofya elleriyle yüzünü kapamış bütün iştahıyla ağlıyor

İnsanlar sokak sokak çarşı çarşı ev ev
İnsanlar sırt sırta omuz omuza verip durmuşlar
Boyunları bükük
Yorgun asabi kederli kindar
Yığın yığın olmuşlar hepsi köprünün açılmasını bekliyor
Bir anda şehrin dört bucağına akacaklar
Bir anda iki ayrı kıtadaki insanlar gibi
Fatihliyle Beşiktaşlı sarmaş dolaş olacak

Sarı uzun yüzlü cesur işçiler
Dört köşe halinde veya dağınık bir şekilde durmuşlar
Hiç konuşmuyorlar
Benim onları birer birer çalıştıkları yerlere götürüp bıraktığım
olmuştur
Hepsi dar kapanık yerlerde, sıkıntılı işlerde çalışırlar
Hepsi deli gibi severler yaşamayı
Bu en önde giden grup
Tophane'de Dikimevi'nde çalışır
Sekiz kızdır ancak üçü evlenmiştir
Bu saçları darmadağın asık suratlı delikanlılar
Kömür işçisidir
Bu üç kız, Beyoğlu'nda büyük bir mağazada tezgâhtar
Bunlar yol amelesidir
Bunlar vapur işçisi
Öbürleri duvarcı hamal ırgat kayıkçı
Hepsi bu gök altında sarmaş dolaş olmuş yürüyorlar

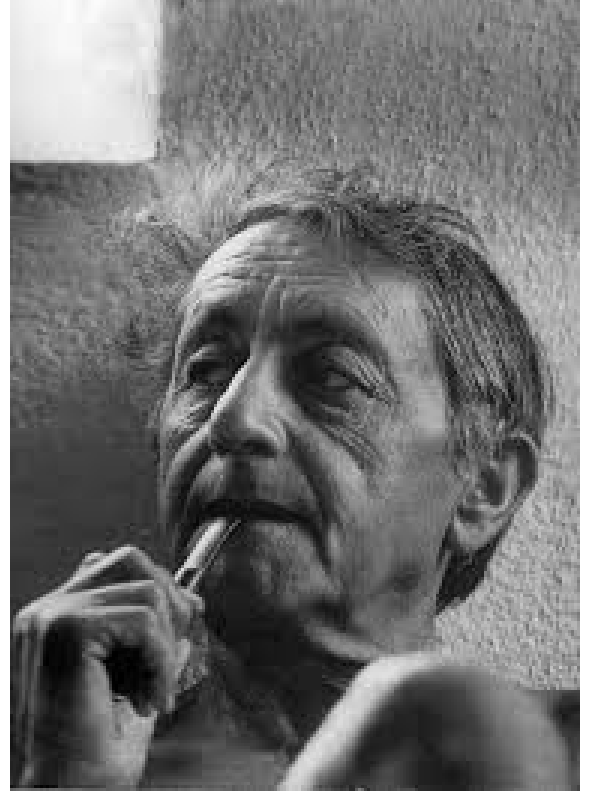
İlhan Berk etkilendiği kaynakların büyük ölçüde dışarıda olduğunu söyler. Özellikle Amerikalı şair Walt Whitman'ı, Fransız şair Guillaume Apollinaire'i Ezra Pound'u etkilendiği isimler olarak sayar. Oysa dile getirmese bile "İstanbul" şiirinde de görüldüğü gibi etkilendiği önemli kaynak yanı başındadır. İlhan Berk'in "Galile Denizi"ne kadar olan

dönemdeki şiirlerinde, hatta ondan sonrasında bile, açık bir Sait Faik etkisi görülmektedir. Bu etkiden Orhan Koçak tarafından söz edilmemiş olması da dikkati çeker.

Farklı perspektifleri, farklı duyguları, başka başka yerlerde yaşanan deneyleri tek bir an içinde toplamayı deneyen, bir anın içindeyken eşzamanlı başka anları da duyuran ve bu hiçbir zaman bitmeyen “İstanbul” kitabı Berk’i sosyalist kent şairi yapar. Ancak onu “resmi” olarak “komünist şair” yapacak bir sonraki kitabıdır.

DAVALIK ŞAİR!

Yeditepe Yayınları’ndan çıkan “Günaydın Yeryüzü” 1952’de yayımlanır. Kitap hakkında 1953 başlarında “komünizm propagandası” yaptığı gerekçesiyle 142. maddeye muhalefetten dava açılır. Dava bu kitap için açılmıştır ama, Türkiye’de bu tür davalarda genellikle olduğu gibi, aslında önceki bütün şiirleriyle birlikte yargılanan “şair”dir. İlhan Berk mahkemeyi anlatıyor: “Ağır cezaya verdiler beni. Kitap o zaman Yeditepe’de yayımlanmıştı ve ben Kırşehir’de Fransızca öğretmeniydim. Bu dava yüzünden kalkıp İstanbul’a gittim. Avukatım Burhan Apaydın’dı ve dava başladığında gelmemişti. Ben girdim. Reis çok babacan bir adamdı. Bilir kişiden de ikisini hatırlıyorum, birisi Nurullah Kunter, öteki Sulhi Dönmezer, üçüncü ne yazık ki yok aklımda. Bunlar kitabın ‘proletaryayı ayağa kaldırdığını’ söyleyen uzun bir rapor hazırlamışlardı. Eğer bir rastlantı olmasa çok ağır bir ceza yiyecektim yani. Rastlantı şu: Bilirkişi raporundan sonra reis ‘ne diyorsun oğlum’ (ya da ‘oğlum’ değil, ama öyle yakın bir şey) diye sormuş, ben de o sıralar Adana sel felaketinden esinlenerek yazdığım şiiri okuyarak: Efendim ben memleketimi sevmesem böyle bir şiiri yazar mıydım demiştim ki Burhan Apaydın girdi içeri ve ‘Dava çoktan bitmiştir, çünkü zamanaşımına uğramıştır’ dedi ve kitaptaki tarihi gösterdi. Meğer Yeditepe’de basılan kitap altı ay sonra basın masasına gittiği için zamanaşımına uğramış bizim dava. Böylece kurtuldum...” Şairi “komünizm propagandası” yapmaktan mahkemeye götüren kitaptan bir şiir okuyalım. Şiirin başlığı “Bir Orman”:

Hanginiz aklınıza getirdiniz
Benim bir gün insanlığımı
Bitkilere hayvanlara kadar
Bir gün tutup genişleteceğimi
Bütün bu dünyayı saracağımı sonra da
Şu esen rüzgara bıraktım işte
Yaşayan duyan her şeyimi
Onların hesabına yaşayacaklar bundan sonra
Ellerime saçlanma kadar

Her şeyim dünyada
İlk defa bu kadar iyi farkediyorum
Bu yüreği paramparça uçan kuş
Bu çamur gibi gökyüzü
Bu deniz, bu garip karınca
Cihanda ümit ölmez deyip yaşamışlar

ŞİİRİN YÖNÜ

İlhan Berk'in bu yıllarda "İstanbul" kitabında yöneldiği şiir anlayışını teknik yönünden sürdürdüğü iki kitabı daha yayımlanır: "Türkiye Şarkısı" (1953) ve "Koroğlu" (1955). Berk'in arayıştan ve denemekten vazgeçmediği, ama "İstanbul'daki şiir anlayışına da bağlılığını büyük ölçüde sürdürdüğü bu kitaplarını şiirlerden kısa bölümlerle anımsayalım. Şu bölüm "Türkiye Şarkısı"nda yer alan "Bozoklu Dünyada Kardeşlik Esastır Diyor" başlıklı şiirden:

Ben sanırdım ki dünyada
Kardeşlik esastır her şeyde
Varlıklı olmak demek
insan olmaktan çıkmak demek değildir

Yukarı Fırat'ı
Su altında bırakmak hiç değildir
Kimseyi yoksul komadı İlhan Berk
Kimseyi benim çıplaklığım.

Şu da şairin kendi deyişiyle Marksist bakış açısıyla yazdığı süreci kapatan ve bu dönemin son kitabı olan "Koroğlu"ndaki "Ne Böyle Sevdalar Gördüm Ne Böyle Ayrılıklar" başlıklı şiiri:

Ne zaman seni düşünsem
Bir ceylan su içmeye iner
Çayırları büyürken görürüm.
Her akşam seninle
Yeşil bir zeytin tanesi
Bir parça mavi deniz
Alır beni.
Seni düşündükçe
Gül dikiyorum elimin değdiği yere
Atlara su veriyorum
Daha bir seviyorum dağları.

Aslında söz konusu bu üç kitabında "İstanbul"la sağladığı "kent şairi" imajından hızla uzaklaşır. Kent, kentte düşünür gezer olarak dolaşan şair, kalabalık, sokaklar, işçiler, köprüler gitmiş yerine Türkiye, ülke, dağlar, ovalar, kırlar, nehirler gelmiştir. Ama orada da kalmayacaktır. Çünkü hiçbir zaman

'İstanbul'a son dönüşünde düşünür gezer değil bir haritacıdır. Artık daralmış gezinti alanındaki semtleri, caddeleri, sokakları yazmaya yönelir. Oralarda karşılaştığı hayatlardan, o hayatları yaşayan insanlardan alınan dersten söz eder'

durduğu yerde duramayan bir şiir dürtüsü vardır. Şiir için her şeyi göze almaya hazırdır. Nitekim onu, hemen sonra İkinci Yeni dalgasını başlattığı da iddia edilen şiiriyle bir köprünün üstünde görürüz. "Saint-Antoine'in Güvercinleri" 1958'de yayımlanan Galile Denizi" kitabının ilk şiiridir. Kısa bir bölüm okuyalım:

Ruhum,
İlhan Berk köprüden geçiyor duyuyor musun?
Bir serçe yavaş yavaş uçuyor
Bir balık başını suyun yüzüne çıkarmış bakıyor
Düştü düşecek dalından bir yaprak.

İlhan Berk, "Galile Denizi"yle İstanbul'a döner. Ancak daha önce gezindiği yerler değildir döndüğü yerler. Onun dönüşü, daha sonraki denemelerinde de görüldüğü gibi sarmaldır. "Galile Denizi"yle döndüğü İstanbul'a "Pera"yla, "Galata"ya bir kez daha döner. Ama "İstanbul" şiiri hiçbir zaman tamamlanamaz. Buna da çok şaşırılmamak gerekir. Çünkü bir nedeni büyük şehrin hülasa edilemezliğiyse bir başka nedeni de değişimdir.

İstanbul'a son dönüşünde düşünür gezer değil bir haritacıdır. Artık daralmış gezinti alanındaki semtleri, caddeleri, sokakları yazmaya yönelir. Oralarda karşılaştığı hayatlardan, o hayatları yaşayan insanlardan alınan dersten söz eder:

Bu uçurum insanların alından böyle bir dersi düşünün
Hem

Panayot'tan atılan "bitmiş" demektir

Modern Türkçe şiirde Nâzım'dan sonra girilmiş bir "sosyalist şiir kanalı" aranacaksa hiç kuşkusuz ilk önce İkinci Yeni'ye bakmak gerekir. İkinci Yeni'nin sözcülüğünü üstlenmiş, bu dalgayı en radikal biçimde savunmuş İlhan Berk'in daha önce mahkeme salonlarında, dava dosyalarında tescillemiş "komünistliği" hiç kuşkusuz önemlidir. Ancak onun daima genç kalmasını sağlayan da, komünistliğe, devrimciliğe yaklaştıran da daha çok şiirdeki yıkıcılığı, deneyciliği, arayışı, yerinde duramayışı, kısaca bir tür şiirde "sürekli devrimi" benimsemiş olmasıdır. Onu bugün de yüz yaşında genç ve yaşayan şair yapan tam da benimsediği bu şiir anlayışıdır. Bugünün ve geleceğin şiirinin ondan öğreneceği çok şey olduğunu düşünüyoruz. Şairleri mezar taşlarının büyüklüğü değil, yazdıklarının gücü, şiirlerinin etkisi yaşatır. Dokunduğu her şeyi şiire dönüştürmüş olan şairi saygıyla selamlıyoruz...

Toplum ve Bilim dergisi editörü Aybars Yanık: Yazar dergiye şahsiyet kazandırır

Toplum ve Bilim Dergisi editörü Aybars Yanık ile Türkiye dergiciliğini, editör yazar ilişkisini ve dergicilikte gelenek mefhumunu konuştuk. Dergilerin, yazara fikrî âlemin bir parçası olmayı vaadettiğini söyleyen Yanık, yazar için ise “Yazar dergiye şahsiyet kazandırır, dergiyi biçimlendirir” ifadelerini kullanıyor.

Yayın hayatına 1977’de başlayan Toplum ve Bilim Dergisi, kurulduğu günden bu yana toplum bilimlerdeki kuramsal gelişmelere odaklanıyor, özgün fikirleri masaya yatırıyor ve yeni tartışmalar yaratmaya çalışıyor. Toplum bilimlerinin somut tahliline dair yarattığı sağlam ve kalıcı içeriklerle kayda değer bir yere yerleşen dergi, uluslararası çalışmaları da göz ardı etmiyor. Derginin editörü Aybars Yanık yayın politikası, “Toplum ve Bilim dergisi, bu hattı izleyerek çeşitli disiplinlere katkı yapan, yalnızca muhalif olmakla yetinmeyip eleştirel bir mesafeye bakan, bu yanılla hayata “anamlı” bir katkı yapan bir çizgiyi benimsiyor” sözleriyle açıklıyor.

Geçmişten bugüne, akademisyenler ve öğrenciler için güvenilir bir kaynak olan derginin, editörü ve yayın sekreteri Aybars Yanık ile Türkiye dergiciliğini, editör yazar ilişkisini ve dergicilikte gelenek mefhumunu konuştuk.

Soner Sert

Aybars Yanık

İlk olarak, bilimi, kültürü ya da sanatı konu edinen herhangi bir yazı kaleme alan bir yazar, derginize nasıl ulaşıyor?

İnternet sitemizde “Yazar İçin” diye bir bölüm var. Oradaki mail adresimiz üzerinden ulaşıyorlar. Uzun yıllardır yayın hayatına devam etmekte olan dergiler için geçerli olabilecek bir ilişki biçimi de oluyor tabii. Daha önce yazısını yayımladığımız, kitabını bastığımız, aklına fikrine güvendiğimiz kişiler aracılığıyla bize ulaşan yazarlar da oluyor.

Toplum ve Bilim dergisi, varoluş ve biçimleniş durumunu hangi felsefi temel üzerine şekillendirir? Düşünsel sürecinizin altyapısını hangi sözlerle anlatırsınız?

Dergimizin tam anlamıyla üzerinde uzlaşıp karara bağladığı ve bu doğrultuda sapmadan ilerlediği bir felsefi temelden bahsedilemez herhalde ancak bir düşünsel derdi, çabası var ki o da akademik ciddiyeti olan -bununla kesinlikle son derece biçimsel bir kısırlık olarak gördüğüm basit akademizmi kastetmiyorum-, gerçek anlamda tartışabilen, yani yazarın kendini ortaya koymaktan sakınmadığı ve farklı disiplinlere metodolojik, teorik, eleştirel katkı yapan bir düşünsel tercihten söz edilebilir sanıyorum.

'ÜRETİM EGOSUZ GERÇEKLEŞEBİLİR Mİ BİLMİYORUM'

Dergicilikte editör-yazar ilişkisini nasıl yorumlarsınız? İlk kez bir dergiye yazı gönderen bir yazarın editörle ilişkisi, ona bakış açısı ne oluyor?

Akademik üretim, daha doğrusu belki de her türden üretim, egosuz gerçekleşebilir mi bilmiyorum. Bunu öyle kötü bir şey olarak da görmüyorum. Seni düşünsel bir katkı yapmaya iten "hayırlı" egodan bahsediyorum. Bu tabii bazen o üretim sürecinin sonrasına da sarkabiliyor ve editör ile yazar arasında bir çekişme yaratabiliyor. Bu çekişme yaratıcı ve verimli bir hal de alabilir, metni iyileştirmeye doğru yönlendirilebilir ama yazarın yahut editörün birbirine üstünlük kurma çabasının aracı da olabilir. Mesele her halükarda söz konusu literatür her neyse, oraya bir katkı var mı, ne bileyim bir tarih metni ise, içinde bir tarihçilik, bir iz sürme iştahı var mı, daha önce girilmemiş bir kaynak havuzuna girip onu yoğurmuş mu, ona göre belirlenmeli. Biz elimizden geldiğince, yazı kurulumuz ve hakemlerimiz ile bu süreci gerçekleştirmeye çalışıyoruz. Bizim açımızdan bu hep böyleydi, böyle de olmalı.

Bu seneki üretiminiz nasıldı? Ekonomik krizin yaptırımını oldu mu? Krizin sürekliliğinden ve üretiminizin niteliğini etkilediğinden bahsetmek mümkün mü?

Önceki senelerden anlamlı bir farklılık yok. Krizin sürekliliği ayrı bir bahis ancak krizin dergi için henüz niteliksel bir etkide bulunduğundan bahsedemeyiz sanıyorum.

'OKUR MEKTUPLARININ YERİNİ SOSYAL MEDYA ALDI'

Sosyal medyanın okur ile iletişimde dergiciliğe ne gibi katkıları oldu? İnternetin üretim ve tüketim bağlamında bilimsel yazılara etkisi sizce nedir?

Sosyal medyanın okur ile iletişime katkısı, okurun kanaatini her zamankinden daha kolay öğrenmek oldu galiba. Bazı dergiler ilk sayfalarında okur mektubu yayımlardı evvelden. Şimdi mektuba yahut maile bile gerek yok. Dergi olarak sosyal medyada var iseniz, paylaşımlarınızı örneğin Facebook yahut Twitter'dan duyuruyorsanız, oradan hemen bir tepki geliyor, görüyorsunuz. Bazen küfür yiyorsunuz, onu da görüyorsunuz. Diğer yandan, bu tepkilere kanaatimce gereğinden

'Dergi olarak sosyal medyada var iseniz, paylaşımlarınızı örneğin Facebook yahut Twitter'dan duyuruyorsanız, oradan hemen bir tepki geliyor, görüyorsunuz. Bazen küfür yiyorsunuz, onu da görüyorsunuz.'

fazla angaje olan dergiler var. Bunun çok olumlu ve anlamlı olduğunu söyleyemeyeceğim. Entelektüel mesaiden götüren bir şey olabiliyor bazen bu tutum.

İçinde bulunduğumuz yıllar itibariyle portal ve dergi sayısının artması durumunu nasıl yorumlarsınız? 70’li ve 80’li yıllara nazaran, niceliğin ve niteliğin -olumlu ya da olumsuz-değiştiğini söylemek mümkün mü?

Portal ve dergi sayısının arttığı gerçeği tartışılmaz. Tartışılır olan, bunun nitelikle ilişkisi. Böyle bir ilişkiyi tartışabilmek için erken davranıyoruz gibi geliyor bana. Ben, iletişim araçlarının gelişmesiyle niteliğin azalacağını düşünen karamsarlardan değilim ama niteliksel düşüşün emareleri de yok değil. Öte yandan, nefis blog’lar, online dergiler, fanzinler filan var, yahut matbu yayın yapan dergilerin bir de online platformları var.

Geleneksel yoldan yayıncılığa bir alternatif söz konusu. Bu alternatifin özsel olarak iyi ya da kötü olduğundan söz edilemez. Bu alternatifin kendisiyle değil, sonuçlarıyla ilgilenmek gerekir. Sonuçlara şimdi bakılınca, çok iyi işler de var, bunu görmez olaydım dediğiniz işler de... Kısacası nicelik de değişiyor, nitelik de; bu kaçınılmaz.

‘GEZİ SONRASI DERGİLERDEKİ POLİTİKLEŞME ARZIN NETİCESİ’

Yazın dünyasının özellikle Gezi ile beraber insanların politikleşmesi sonrası, talep görmesinin dergiciliğe olan etkisi nedir sizce? Bu durum üretimimizi nasıl etkiledi?

Gezi sonrası neredeyse birörnek dergilerin çoğalmasını politikleşme alameti olarak görmüyorum açıkçası. Başka bir ifadeyle, dergilerin sayıca artış göstermesinin bir politikleşme talebinden çok, bir kanaat doğrultusunda arzın neticesi olduğunu düşünüyorum. Ancak bu dergilere de rağbet yok diyemeyiz -demek ki bu kanaat de büsbütün yersiz değil. Bu rağbetin olumsuz bir gelişme olduğunu söyleyemem ama nedenleri konusunda şüphelerim var; ciddi araştırma konusu bunlar bir yandan da. Fikrî mecraların kanaatler bombardımanı altındaki bir kamusal alanda çok daha önemli hale geldiği açık ve biz üretimimizi bu doğrultuda yapıyoruz, yapmaya devam ediyoruz. Nicelik, bu anlamda bir nitelikle sınandığında, oradan geriye kalan fikir dünyası için ciddi bir kazanımdır diye düşünüyorum.

‘Fikrî mecraların kanaatler bombardımanı altındaki bir kamusal alanda çok daha önemli hale geldiği açık ve biz üretimimizi bu doğrultuda yapıyoruz, yapmaya devam ediyoruz. Nicelik, bu anlamda bir nitelikle sınandığında, oradan geriye kalan fikir dünyası için ciddi bir kazanımdır diye düşünüyorum.’

'DERGİCİLİK YAZARLA İTİŞMEYE MESAI HARCAMAKTIR'

Yazın dünyasını biçimsel ve içeriksel olarak şekillendiren ilk ortamın dergiler olduğu düşünülürken, yazarın yazdıklarını ilk olarak dergilerde görmesinin etkisiyle, dergilerin yazara vaat ettiği şeylerden en önemlisinin özgüven olduğunu söylemek mümkün mü? Dergiler, yazara ne vaat eder? Ya da karşıtını da sormak mümkün: Yazar, dergilere ne vaat eder?

Mümkün. Yazı yazmak, kendini görme, sınama, mukayese etme imkânıdır da. Klişedir ya, önceki yazdıklarımı okuyunca utanıyorum filan denir. İşte iyi veya kötü, istikâmetini izleyebilirsin. Fikrî ortamları, mecraları müdafaa etmek, desteklemek gerekir. "Dergiler yazara ne vaat eder?" sorusunun cevabı benim nazarımda buradan doğuyor. Fikrî âlemin bir parçası olmayı, oraya bir katkı sunabilmeni vaat eder. Öte yandan, bazen -keşke imkânlar daha fazla el verse- telif vaat eder, emeğinle geçinebilmen anlamında, o da bir motivasyondur, moraldir. Bugün böyle bir şeyden söz edemiyoruz tabii.

Yazar ise dergiye şahsiyet kazandırır, dergiyi biçimlendirir bir yanıyla. Bu hep böyle olmuyor tabii, yazma mesaisinin okuma ve idrak etme mesaisini katbekat aşığı bir dönemdeyiz. Her meselenin araştırma sorusu/problemi olduğunu, her yanıtın anlamlı bir sorudan türetildiğini düşünüyoruz ama öyle değil. Gelen metinlerde zaman zaman bunu görüyoruz. İşte dergicilik, yayıncılık bazen de bunu belirlemek, üzerine gitmek, yazarla itişmeye mesai harcamaktır.

Türkiye'de dergi mefhumunun önemli bir gelenek olduğunu söylemek mümkün. Geçmişten bu yana, pek çok yazar bir araya gelerek ortak üretim yapmış, dergiler çıkarmıştır. Kendinizi yakın bulduğunuz bir gelenek oldu mu? 200 sene sonra bugünlerden bahsedildiğinde, üretiminizin hayatla olan ilişkisinin nasıl tanımlanmasını istersiniz?

Üzerinde büyük bir uzlaşma olduğu düşünülen hazır kalıpları, kavramları, kuramları sorgulama kapasitesini her daim ön planda tutmak gerekiyor. Toplum ve Bilim dergisi, bu hattı izleyerek çeşitli disiplinlere katkı yapan, yalnızca muhalif olmakla yetinmeyip eleştirel bir mesafeyle bakan, bu yanıyla hayata "anlamlı" bir katkı yapan bir çizgiyi benimsiyor. 200 sene sonra bugüne bakan birinin, üretimini toplumsal yaşamla bu biçimde ilişkilendiren bir dergi görmesini arzu ederiz.

Toplum ve Bilim, sayı 144.

ETKİNLİK

DESPINA VANDI

17 Eylül 2018

Saat: 21:00

Harbiye Açık hava,
İstanbul

ARZU TRAMVAYI

20 Eylül 2018

Saat: 21:00

UNIQ Hall,
İstanbul

L'IMPERATRICE

28 Eylül 2018

Saat: 20:30

Zorlu PSM Stüdyo,
İstanbul

CECİLİA KRULL

21 Eylül 2018

Saat: 22:00

Salon İKSV,
İstanbul

ETKİNLİK

LEMAM SAM

21 Eylül 2018

Saat: 21:30

Mori Performance,
İstanbul**OSCAR AND THE WOLF**

22 Eylül 2018

Saat: 18:00

UNIQ Açık hava Sahnesi,
İstanbul**OZBI FEAT. GÜLCE DURU**

22 Eylül 2018

Saat: 21:00

IF Performance Hall,
Ankara**FERİDUN DÜZAĞAÇ**

22 Eylül 2018

Saat: 22:30

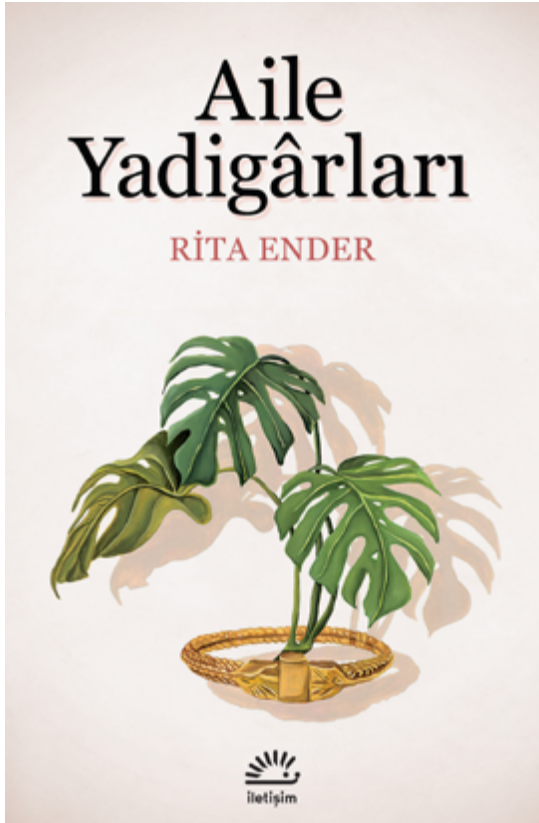
Kadıköy Sahne,
İstanbul

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Mutlu Prens

Yazar: **Oscar Wilde**
Çeviren: **Murat İnce**
Yayınevi: **İletişim Yayınları**
Baskı Sayısı: **1. Basım**
Sayfa Sayısı: **90**

Aile Yadigârları

Yazar: **Rita Ender**
Yayınevi: **İletişim Yayınları**
Baskı Sayısı: **1. Basım**
Sayfa Sayısı: **230**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Ne Güzel Bir Sabah

Yazar: **Serhan Ergin**
 Yayınevi: **İletişim Yayınları**
 Baskı Sayısı: **1. Basım**
 Sayfa Sayısı: **128**

Sara Villanueva

Ergenlik: Sıkıntılı Yıllar

Ergen
 Çocuklarımıza
 Keyifle Ebeveynlik
 Etmenin Yolları

Ergenlik: Sıkıntılı Yıllar

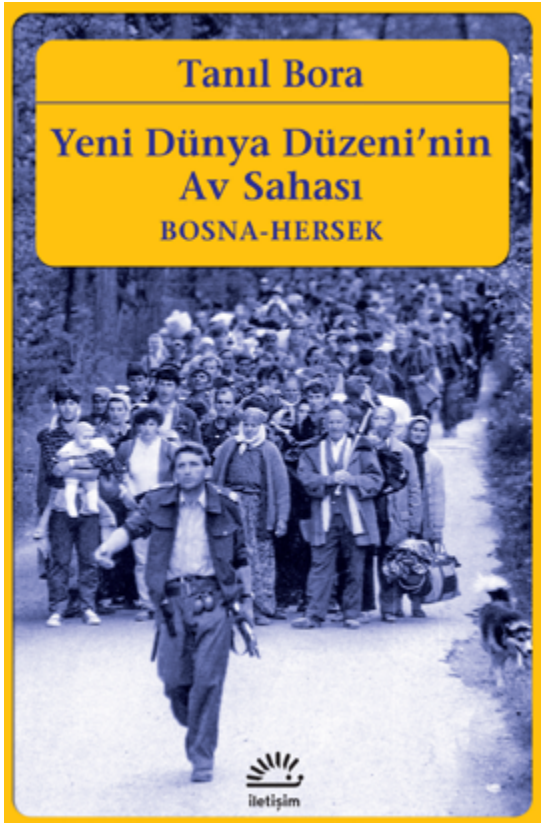
Yazar: **Sara Villanueva**
 Çevirmen: **Defne Orhun**
 Yayınevi: **İletişim Yayınları**
 Baskı Sayısı: **1. Basım**
 Sayfa Sayısı: **184**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Yeni Türkiye'nin Ruhu

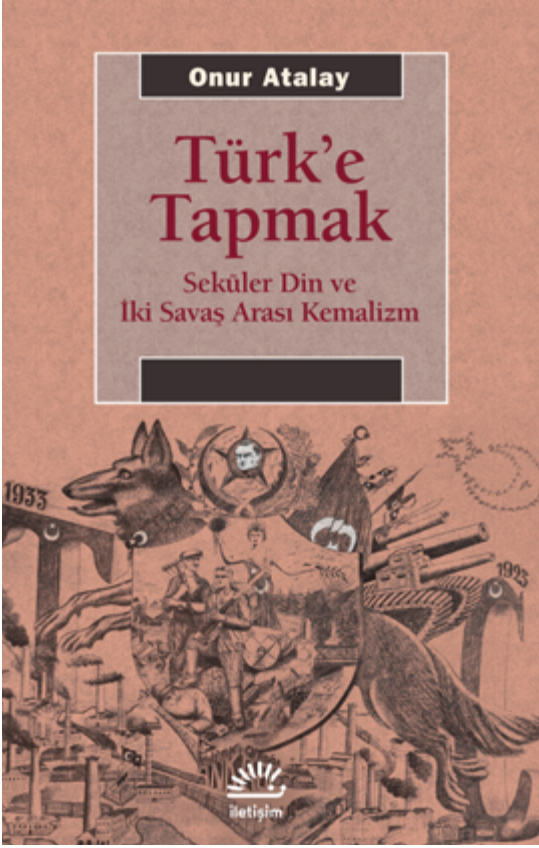
Yazar: **Zafer Yılmaz**
Yayınevi: **İletişim Yayınları**
Baskı Sayısı : **1. Basım**
Sayfa Sayısı : **238**

Yeni Dünya Düzeni'nin Av Sahası Bosna Hersek

Yazar: **Tanıl Bora**
Yayınevi: **İletişim Yayınları**
Baskı Sayısı : **1. Basım**
Sayfa Sayısı : **341**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Türk'e Tapmak

Seküler Din ve İki Savaş Arası Kemalizm

Yazar: **Onur Atalay**
 Yayınevi: **İletişim Yayınları**
 Baskı Sayısı : **1. Basım**
 Sayfa Sayısı : **360**

Yüzlerin Ötesini Gören Adam

Yazar: **Eric Emmanuel Schmitt**
 Çevirmen: **Bahadırhan Bozkurt**
 Yayınevi : **Doğan Kitap**
 Baskı Sayısı : **1. Basım**
 Sayfa Sayısı : **328**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Mavi Çiçek

Yazar: **Penelope Fitzgerald**

Çevirmen: **Püren Özgören**

Yayınevi : **Can Yayınları**

Baskı Sayısı : **2. Basım**

Sayfa Sayısı : **240**

Yeniden Doğmak İçin Bir Bitki Çayı Alır mıydınız?

Yazar: **Donatella Rizzati**

Çevirmen: **Eren Cendey**

Yayınevi : **Hep Kitap**

Baskı Sayısı : **1. Basım**

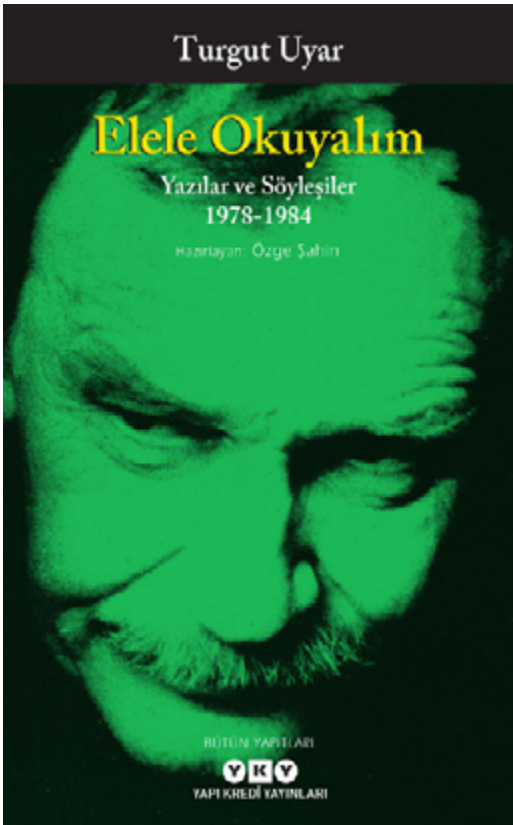
Sayfa Sayısı : **384**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Dur Dünya Çocukları Bekle

Yazar: **Nezihe Meriç**
 Resimleyen: **Emine Bora**
 Yayınevi : **YKY Yayınları**
 Baskı Sayısı : **2. Basım**
 Sayfa Sayısı : **132**

Elele Okuyalım - Yazılar ve Söyleşiler 1978-1984

Yazar: **Turgut Uyar**
 Yayınevi : **YKY Yayınları**
 Baskı Sayısı : **1. Basım**
 Sayfa Sayısı : **276**

ÇOK SATAN KİTAPLAR

EDEBİYAT

1. Fahrenheit 451

Ray Bradbury, İthaki

2. Olağanüstü Bir Gece

Stefan Zweig, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

3. Bilinmeyen Bir Kadının Mektubu

Stefan Zweig, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

4. Hayvan Çiftliği

George Orwell, Can Yayınları

5. Simyacı

Paulo Coelho, Can Yayınları

6. Şeker Portakalı

Jose Mauro De Vasconcelos, Can Yayınları

7. 1984

George Orwell, Can Yayınları

8. Körlük

Jose Saramago, Kırmızı Kedi

9. Bir İdam Mahkumunun Son Günü

Victor Hugo, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

10. Satranç

Stefan Zweig, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

11. Kürk Mantolu Madonna

Sabahattin Ali, Yapı Kredi Yayınları

12. Fareler ve İnsanlar

John Steinbeck, Sel Yayıncılık

13. Otomatik Portakal

Anthony Burgess, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

14. Bir Çöküşün Öyküsü

Stefan Zweig, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

15. Ay Işığı Sokağı

Stefan Zweig, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

ÇOK SATAN KİTAPLAR**EDEBİYAT DIŐI****1. Eğitim: Bir Kitle İmha Silahı**

John Taylor Gatto, Edam Yayınları

2. Bilim Tarihi Sohbetleri

Fuat Sezgin, Timaş Yayınları

3. 21. Yüzyıl İçin 21 Ders

Yuval Noah Harari, Kolektif Kitap

4. IKIGAI - Japonların Uzun ve Mutlu Yaşam Sırrı

Hector Garcia, Francesc Miralles, İndigo Kitap

5. Momo

Michael Ende, Pegasus Yayınları

6. Gazi Mustafa Kemal Atatürk

İlber Ortaylı, Kronik Kitap

7. Bağırmayan Anneler

Hatice Kübra Tongar, Hayy Kitap

8. El Vedud

Tuğçe Işınsu, Feniks Kitap

9. Hayvanlardan Tanrılara Sapiens

Yuval Noah Harari, Kolektif Kitap

10. Ustalık Gerektiren Kafaya Takmama Sanatı

Mark Manson, Butik Yayıncılık

11. Gerçek Tıp-Yitik Şifanın İzinde

Aidin Salih, Yitik Şifa

12. Saklı Seçilmişler

Soner Yalçın, Kırmızı Kedi

13. Seninle Başlamadı

Mark Wolynn, Sola Unitas

14. Tongue Fu /Sözlü Dövüş Sanatı

Sam Horn, Boyner Holding Yayınları

15. Değişim Sürecinde Türkiye**Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Sosyo-Ekonomik Bir Değerlendirme**

Mahfi Eğilmez, Remzi Kitabevi

gazete duvaR. 'dan oku

4.

[Clémence Scalbert Yücel: Kürtçe edebiyat hep vardı](#)

9.

[Yas ve yalnızlık](#)

13.

[Uğur Nazlıcan: Düşünce ve duygu mekânla anlatılabiliyor hâlâ](#)

18.

[Alternatif Nobel'in adayları belli oldu](#)

19.

[Ziya Boz'un şiirinde ses ve imge](#)

26.

['Komünist' şair İlhan Berk](#)

33.

[Toplum ve Bilim dergisi editörü Aybars Yanık: Yazar dergiye şahsiyet kazandırır](#)

40.

[Yeni Çıkanlar](#)

